

Nemunas

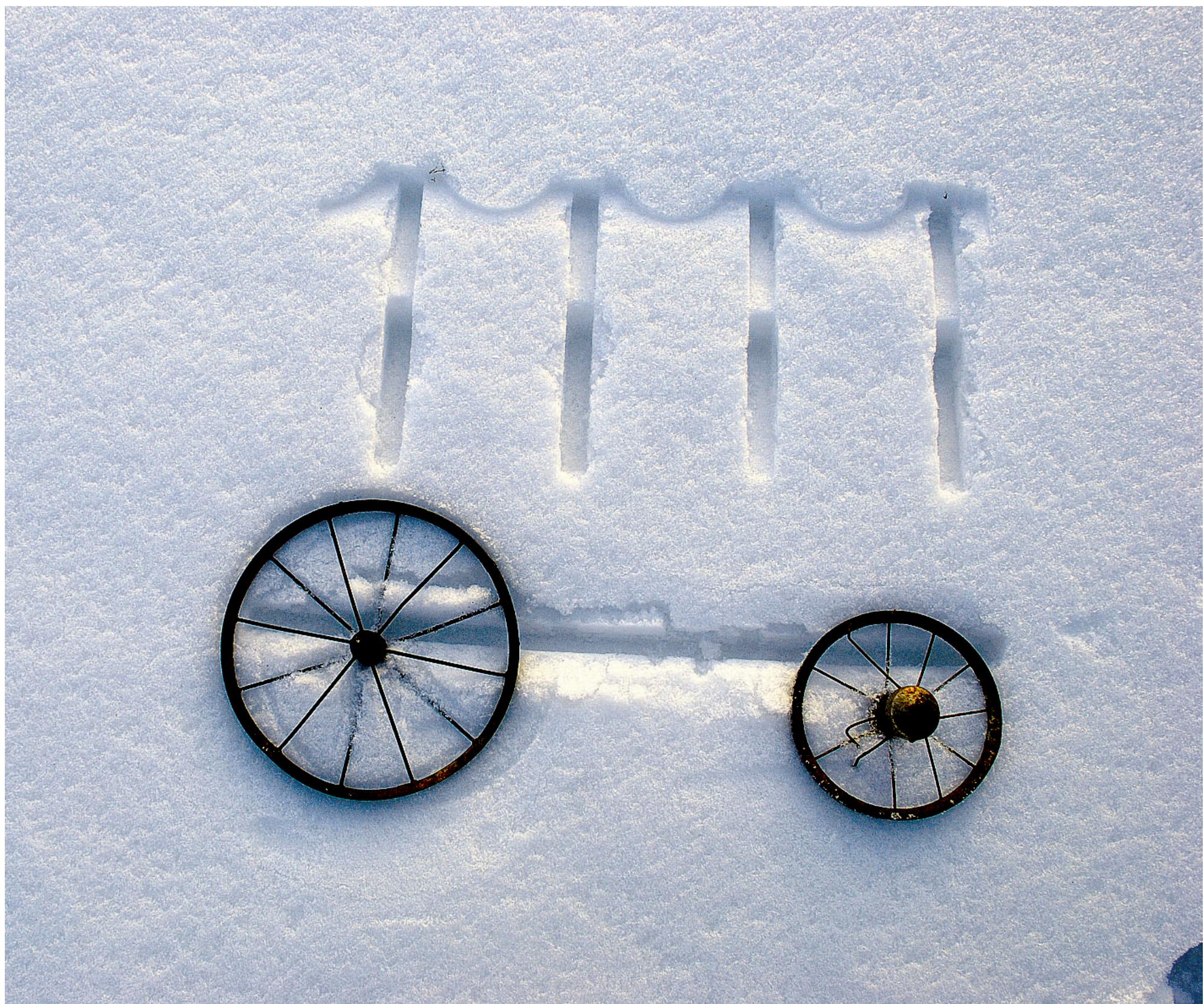
Nr. 42
(315-756)

2010 m.
gruodžio 9-15 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Kauno Laiptai

3-8 p.

Proza

Povilas SKLÉRIUS

Poezija

Gintautas DABRIŠIUS

Alicja RYBALKO

Tas svetimas paukštis
Miłoszas

Rimantas MARČENAS

Marios
susirūpinimo,
atjautos
ir vilties

Valdemaras KUKULAS

Literatūra mokyklos
nelanko

Daiva MOLYTĖ-LUKAUSKIENĖ

Panevėžių užklupo
literatūrinė žiema

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Textyliai, bet ne tyliai

Vilniaus
langas 10 p.

2 p.

9 p.

Panėvėžių užklupo literatūrinė žiema

Daiva MOLYTĖ-LUKAUSKIENĖ

Dvi dienas Aukštaitijos sostinėje, Gabrieles Petkevičaitės-Bitės viešojoje bibliotekoje, karaliavo dešimtasis literatūros festivalis „Panėvėžio literatūrinė žiema“.

Tartum dideliam avilyje dūzgė, ūžiš iš visų kraštu atvykę poetai, eseistai, prozininkai, literatūros kritikai, dailininkai, aktoriai ir per pusnį į renginį atbridę meno mylėtojai. Ši kartą gamta nepagailėjo baltumos ir sniego, tarsi bylodama: žiema – literatūrinė, jubiliejinė, dešimtoji.

Susirinkusios tradiciškai pasveikino šeimininkai, šio renginio organizatoriai: bibliotekos direktoriė Rima Maselytė, festivalio sumanytoja ir aktyviausia jo puoselėtoja Elvyra Pažemeckaitė. Joms talkino aktorė Asta Preidytė, fleitininkas Justinas Mačys. Atvykstančius ar kiek vėluojančius festivalio svečius pasitiko ir savo dėmesiu apgaubė nuolatinės festivalio talkininkės, panėvėžietės literatūros Solveiga Ska ir Jurgita Morkūnaitė. Kol vieni dalyviai registravosi, išpareigodami atsisiųsti bibliotekos interneto svetainėi savo kūrybos, kiti smalsaudami vartę dažais kvepianties leidinius ir knygas, kurias publikos teismui pateikė leidyklos. Kuluaruose ir kavinėje eksponuoti renginyje dalyvaujančių menininkų tapybos, fotografijos, grafikos darbai, o konferencijų salėje iš Vlado Bražiūno nuotraukų į mus žvelgė literatūrinė žiemos laureatai. Visi kartu, vienoje vietoje. Pasak autoriaus, gaudyti ir fotografiuoti laureatus teko po visą sventą. Alj Balbieriu surado Besarabijos stepėse, Ukrainoje.

Bibliotekos erdves užpildė spalvą, žodžių ir vaizdinį įvairovę, o gal – menų sinetezę. Fotomenininkas, režisierius Virginijus Benašas pristatė filmą „Knygos fantomas“. Tai galimybė šiek tiek kitu rakursu pamatyti knygą.

Pirmuosius skaitymus vedė Sara Poisson ir Alvydas Šlepikas. Vienas po kito eilėraščius skaitė poetai Antanas A. Jonynas, Viktoras Rudžiškas, Tautvyda Marcinkevičiūtė, Donatas Petrošius, Gintaras Patackas, Benediktas Januševičius, Antanas Šimkus ir kiti. Po pietų pertraukos poezija ir esė rašančius dailininkus pristatė Saulius Kruopis.

Literatūrinės žiemos rengėjai neužmiršo pagerbti pavasarį anapilin iškeliausio žinomo panevėžiečio menininko Stanislovo Petrusko atminimo. Jo eilėraščius skaitė sūnus aktorius L. Petruskas.

Festivalis – tarsi didėjantis dūzgiančių vabzdžių spiečius. Jis žavus ir įdomus, nes suskamba nauji vardai, sušmėžuoja pažištami veidai: daug susitikimų ir išsiskyrimų. Verti dėmesio pamastymai, išsakyti diskusijoje „Poetas ir proza“, ją vedė Andrius Koničkis, taip pat – eseistikos skaitymai. Saušakimšoje salėje klausėmės Herkaus Kun-

Eseistė Giedra Radvilavičiūtė.

„Poezijos sruvimas neaprépiamas kaip pasaulis“, – sakė Rimvydas Stankevičius.

čiaus, Jūratės Baranovos, Danutės Kalinauskaitės, Giedros Radvilavičiūtės, Rimanto Kmitos, Alvydo Katino, Sergejaus Moreino ir kitų į festivalį atvykusiu kūrėju. Pasak Aiido Marčėno, geras poetas turi mokėti parašyti esė.

Panėvėžys – Juozo Miltinio miestas. Gyčio Ivanauskas teatras parodė šoki spektaklį „Atgyjančios rožės“, kurį pagal Rainerio Maria Rilke's eilėraščių ciklą, kurį iš prancūzų kalbos vertė V. Bražiūnas. Ši puikū reginė, pasak E. Pažemeckaitės, festivalio dalyviai išvydo tik Utenos mero A. Katino iniciatyva ir dėl jo asmeninės finansinės paramos.

Išraiškinga vaidyba, judesio, šviesos, tampos harmonija vyrauso ir multimedijos projekte „Sidabro dulkės: poezija, muzika, video, šokis“. Kęstučio Navako eilės, A. Andriaus Šarapovo ir grupės „Pieno lazeriai“ muzika, Loretos Juodkaitės šokis.

„Pasauliu netikiu, o pasaka tikiu – esminis poeto ir tikrovės modus“, – kalbėjo profesorė Viktorija Daujotytė renginyje „Skaičiame H. Radauską ir H. Radauskui“.

„Tai vienas iš mūsų poezijos aukškalinių ir juvelių, gebantis tobulai išlankstyti eilėraščio tekstą“, – sakė literatūrologė, o Henrikas Radauskas eilėraščiais prakalbo visas būrys žinomų poetų: A. Marčėnas, A. A. Jonynas, A. Balbierius.

Tarmiški skaitymai publiką nukėlė į kitas erdves. Tuo įsitikino visi atėjusieji paklausyti žemaitiškos, aukštaitiškos, dzūkiškos, Pasvalio ar Kupiškio krašto šnekos ir dainų. Gintaras Bleizgys skaitė Salomėjos Nėries, Donaldas Kajoko eilėraščius dzūkiška tarme, o Regina Katinaitė-Lumpickienė prabilo švelniai aukštaitiškai. Iš Pautenės.

Atmosfera įkaito, kai Erika Drungytė ir V. Rudžiškas iškilmingai paskelbė baigiamojai poezijos ir eseistikos vakaro pradžią –

jo metu įteikiamos garbingos premijos, apdovanojamų konkursų laureatai ir įteikiami prizai. Renginio vedėjai buvo papuošti dešimtojo literatūros festivalio „Panėvėžio literatūrinė žiema“ prizais.

E. Drungytė apsigaubė „Literatūrinės lapės“ kailiu, o savaitraščio „Nemunas“ vyriausiajam redaktoriui, poetui ir vertėjui V. Rudžiškui atiteko „Literatūrinė skrybėlė“. Geriausia Panėvėžio poete paskelbta Edita Misievičiūtė, kuri, anot E. Pažemeckaitės, visu savo gyvenimu ir kūryba yra poetė. G. Bleizgys apdovanotas „Literatūrinės žiemos riterio rožės“ prizu už eilėraščių rinkinį „Jonas Krikštytojas“.

Elenos Mezginaitės literatūrinė premija skirta prozininkei, eseistei G. Radvilavičiū-

tei. „Už temperamentingai subtilų poezijos ipynimą į siuvimo, klijavimo, mezgimo, tačiau dešine ranka rašomą, nors ir gyvenimo pasufleruotą, bet išskirtinai autorinį prozos audinį“, – kalbėjo filosofė, literatūros kritikė J. Baranova.

Julijono Lindės-Dobilo literatūrine premija už knygą „Patys paprasciausi burtažodžiai“ apdovanotas Rimvydas Stankevičius.

Kaip teigė A. Marčėnas, pristatydamas laureatą jis neraše laudacijos, tačiau perskaitė aštuonias šiam įvykiui įamžinti sukurtas esė.

Pirmą kartą Panėvėžio miesto mero Vitalijaus Satkevičiaus premija už G. Petkevičaitės-Bitės palikimo puoselėjimą ir poeto J. Strielkūno įamžinimą monografijoje „Gyvenimas prie turgaus“ paskirta profesorei V. Daujotytei.

„Žmonių žodžiai ir dėmesys labai įpareigoja, pririša“, – kalbėjo profesorė.

„Literatūrinės žiemos“ sulaukia garbingų svečių. I baigiamajį renginį atvykės Panėvėžio vyskupas Jonas Kauneckas šiltai bendravo su festivalio dalyviais ir lankytojais, išsigijo nemažai naujų knygų.

Vakaro metu neužmirštį ir jauniausiu poetai – Andriui Svilui, Monikai Varžinskaitė, Živilei Gairevičiūtė įteiktos rėmėjų dovanos.

Smagiai apdovanoti ir anoniminio eilėraščio konkurso „Rimtojo“ ir „Nerimtojo“ eilėraščio nugalėtojai. „Nerimtasis“ atiteko „Nemuno“ vyr. redaktoriaus pavaduotojai Gražinai Viktorijai Petrošienei už eilėraščių „Dviracio žynios“. Ji buvo pamaloninta V. Benašo sukurtu specialiuoju prižiūri – dideliais akiniais be stiklų. Anot menininko, kam tie stiklai, važiuojant dviraciū jie vis tiek išbyrės.

Prizas už rimtajį eilėraščių „Sniegas“ skirtas jaunam poetui Aivarui Veikniui.

Kažkas pasakė: dabar jau visi yra literatūro...

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS ir Virginijaus BENAŠO nuotraukos

Baigiamoji vakaro dalyviai ir svečiai: bibliotekos direktoriė Rima Maselytė, profesorė Viktorija Daujotytė, vyskupas Jonas Kauneckas, miesto meras Vitalijus Satkevičius.

Biblioteka ir jaunieji architektai

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kas yra virtualios kūrybinės dirbtuvės? Na, jei esate kada matę aktyvius jaunuolius, visur besitampančius laptopus, jau žinote, kaip tai atrodo išoriškai.

„Virtualių kūrybinių dirbtuvėų principas labai paprastas – nebūtina išeiti iš savo namų ar studijos, kūrybinėse dirbtuvėse gali dažnai nesvarbu kur bebūtum, tik nepamiršk savo kompiuterio ir prisijunk prie interneito“, – teigia šiai metais susibūrusi jaunu architektų komanda „Architektūros parkas“ ir kviečia palaikyti jų sumanymą. Jaunieji architektai startuoja su nauju projektu, virtuałiomis kūrybinėmis dirbtuvėmis – „Kauno apskrities viešoji biblioteka“. Jų tikslas – rasti geriausias šios bibliotekos atgaivinimo idėjas ir alternatyvas.

Dar ne taip seniai „Architektūros parko“ nariai galvojo, kaip pagyvinti Šilainių rajoną, ir jiems puikiai sekėsi. Kūrybinių idėjų pristatymo renginyje „pecha-kucha“ rugsėjo 16 d. projektas „Šilainiai reBorn“ laimėjo pirmąją vietą.

Virtualių kūrybinių dirbtuvėų idėja kilo iš praktinių sumetimų. Bibliotekos patalpos joms labai tinkamos, tačiau paaškėjo, kad žiemą beveik nešildomas – štai su kokia ūkiška problema susidūrė „Architektūros parkas“.

Jau dabar renginio sumanytojai yra pakalbinę keletą su architektūra ir kultūra plačiajai prasme susijusių žmonių, kurie beveik visi patvirtino, kad Kauno viešajai bibliotekai iš tiesų reikėtų „perpilti kraują“, kad šiek tiek daugiau gyvybės ir dinamikos jai nepakenktų.

Vieni kalbintieji galvoja apie didelius pasikeitimus ir įspūdingus projektus, kurie greičiausiai liks neįgyvendinti, tačiau pakibis ore ir teiks vilties. Kiti svarsto apie mažus, bet realius žingsnelius, galinčius turėti įtakos jau rytdienai.

Tiesa sakant, ir vienu, ir kitu atveju atsitrenkiamą į tą pačią nepramušamą sieną – apverktiną bibliotekų finansavimą ir jau pernelyg užsitempusi vegetavimą.

Apie tai, kaip veikti net ir atsimušus į sieňą, kalbamės su vienu „Architektūros parko“ nariu – Laurynu AVYŽIŪMI.

– Turėjote nemaloniu susidūrimu su biblioteka, kad panorote būtent šį pastatą atgaivinti naujam gyvenimui?

– Paprasčiausiai nėra jokių susidūrimų su biblioteka. Mes jau negalime prisiminti, ka-

da joje lankėmės, žinome, kad tai buvo studijų laikais. Biblioteka sau, potencialus lankytojai sau, mes sau – paprasčiausiai netraukia. Daug kas, kaip ir mes, i ją neina, bet tai nereiškia, kad galvoje neturime tikro „svajonių bibliotekos“ modelio. Žinojimas, jog viskas gali būti kitaip, verčia generuoti idėjas, keisti aplinką.

– Kaip i jūsų iniciatyvą reagavo bibliotekos darbuotojai? Tai lyg ir neigiamas jų darbo įvertinimas.

– Cia jūs atsakėte už mus. Kai pasiūlēme „atgaivinti“ biblioteką, pasigirdo prieštarmi: „Mes nemirštam!“ Bibliotekos administracijos darbuotojams nepalanki tokia „kritika“, jiems gera sėdėti savo šiltose kėdėse ir „archyvuoti“ kultūrą. Durys uždarytos – gal bijosi skersvęjų ir vienų renginių. Biblioteka yra viso miesto bendruomenės nuosavybė, kiekvienas turi teisę imtis iniciatyvos tokiais klausimais.

– Apskritai skelbiate karą sovietiniam statiniams. Kas jums juose kelia didžiausią siaubą? Ar gali būti, kad pastatų išorė veikia ir darbo bei gyvenimo juose pobūdį?

– Karo tikrai neskelbiame, yra gražių sovietmečio pastatų, kad ir ta pati Kauno viešoji biblioteka. Suprantama, blogai, kai jie griūva, merdi ir „skeleidžia blogą kvapą“.

Dažniausiai siaubą kelia ne statiniai, o juose ir aplink juos vykstančių procesų turinys.

Sutinkame, kad bloga architektūra skatinā neigiamus procesus – socialinę atskirtį, dvasinį nepasitenkinimą, netgi tampa nusikalstamumui palankia terpe. Aišku, ne visi tai supranta, tačiau tuomet tegul paanalizuojā „betoninius“ miegamuosius rajonus.

Išvada tokia: tiek aplinka formuoja mus, tiek mes formuojame aplinką. Tai abipusis procesas.

– *Utopinės idėjos ir jų nauda?*

– Nauda, kad mums tiesiog smagu jas kurti ir sudaryti salygas kitų kūrybai. Aišku, tokių kūrybinių dirbtuvėų rezultatai – gryniausiai utopija. Siekiame sukelti diskusiją – tai svarbiausias mūsų rezultatas. Jeigu žmonės kalba, vadinas, jiems įdomu, jie turi savo nuomonę, pradeda siūlyti idėjas. Taip išsigryna požiūriai. Galbūt po kurio laiko bus pasinaudota mūsų sukurtų utopinių idėjų rezultatais.

– *Kas yra „Architektūros parkas“? Jūsų lozangas labai ilgas, o jei trumpiau?*

– „Architektūros parkas“ yra architektūros asociacija. Kol kas mūsų tik keturi ir vienos būrys draugų. Nesame uždari, kviečiame burtis ir bendradarbiauti visus, kuriems artima mūsų veikla, kurie myli savo miestą, aplinką, architektūrą.

Kuriame tai, ko, manome, trūksta, kartais esame alternatyva „officialiajai“ nuomonei. Mūsų lozangas – alternatyvos ir permanentos.

Norint išsiaiškinti, kaip Kovo 11-ają praleido Jonas Žiežirba, pirmiausia reikia ši tą papasakoti apie jį patį, apibūdinti, kas jis toks, ką veikia, kaip ir kuo gyvena. Visų pirma mūsų dėmesį patraukia jo pavardė.

Žiežirba. Kodel Žiežirba? O todėl, kad jo tėvas buvo suvirintojas, o tėvo tėvas, Jono senelis, buvo gaisrininkas, o Jono prosenelis buvo labai ūmaus būdo ir kažkada užpuolė kaimyną, tiesa, nelabai jau kas pamarena kodėl, ir užpuolimas nebuvu lengvas, sunkokas buvo, nes nuo tada kaimynas negalėjo vaikščioti, kalbėti, gulėjo lovoj, ir tiek. Visi ūkio darbai liko ant jo žmonos pečių, o vaikai buvo dar visai maži, tai ši, nežinodama, kaip suktis ūkyje ir dar vaikus prižiūrėti, po ilgų dvejonių nusprendė parsivesti kitą vyra - vyriausiajį kaimynų sūnų. Invalido žmona už jį buvo vyresnė penkioliaka metų. Kaimui metų skirtumas netrukėdė, tačiau trukdė žinojimas, jog žmona į namus parsivedė naują vyra nemirė pirmajam, to jie niekur anksčiau nematė, apie tai niekur negirdėjo, ir visi tyliai savo pirkose keikė neteisingai besielgiančią moterį. Kaip ji pati su naujuoju vyru ir savo pirmuoju vyru invalidu gyveno, neaišku, bet žmonės kalbėdavo, jog nevengdavo ir pagulėti su naujuoju, o tasai invalidas būdavo priverstas viską girdėti, negalėdavo prieštarauti porelei, gulėdavo, gulėdavo, o ką galvodavo, niekas nesuzinojo. Po metų neaiškiomis aplinkybėmis jis mirė, ir visas kaimas lengvai atsiduso: pagaliau kaimynystėje vėl įsivyravo tvarka, o ir tie keli kaimynai, bandę kitiems įrodyti, jog žmona tyčia nužudė vyra, gana greit nutilo, nes niekam nebuvu įdomūs.

Jono prosenelis visą tą laiką ir dar daug likusių metų praleido kalejime už užpuolimą, vėliau iš ten išejo, tik niekas nežino, kaip gyveno ir ką veikė toliau. Bet jo tėvas irgi buvo neramus būdo, labai mylėjo moteris, visoje apylinkėje garsejo kaip mergišius, ir nė viena mergina jam neatsispirdavo: jei jau norėdavo kurios, tai ir gaudavo. Vyresnės moterys stebėdavosi, iš kur toks jo karštis meilei, o vyrai tyliai nerimaudo ir sakydavo:

- O, jei tik tokį užtikciau su savo žmona, iškart pakarčiau abu, nepagailėciu!

Bet Jono prosenelio tėvas taip sumanias ir greitai sukdavosi, kad nė vienas vyras jo nepagavo, o jei vyrai vėliau ir sužinodavo ką nors apie savo žmoną suvilviojimus, tasai karštulolis jau seniai būdavo dingęs iš

kaimo. Jis mirė, pasigavęs kažkokią negarbingą ligą. Pasekė tėvo pėdomis - šis taip pat buvo mergišius ir mirė nuo panašios ligos.

Kokie dar anksčiau gyvene vyrai buvo Jono giminėje, mes nežinome, tačiau galima numanyti, kad Žiežirbos ši giminė praminta pelnyta.

Jonas, būtina paminėti, nebuvu vienas iš tų karštujių Žiežirbų. Dirbo suvirintoju - kaip ir tėvas, išmokes sūnų šio amato. Jis irgi, kaip tėvas, sakydavęs: „Velnipop moteris, tas bjaurybes!“, prisilaikė vienišumo. Nebuvu nekaltas, ne, ne, moterų turėjo, ir ne viena, ne dvi, tačiau kuriu laikui praėjus su jomis išsiskirdavo. Pats nežinodavo, kodėl taip, bet dėl to nekvėpsindavo sau galvos. Nors metai jau spaudė, jam buvo keturiasdešimt devyneri, tikrai niekur neskubėjo, nebandė surasti bet kokios moters, kad tik nebūtų vienas. Vienatė jam niekad nekėlė problemai, buvo natūrali jo būsena. Namai tai puikiai atspindėjo: dviejų kambarių bute būdavo taip tylu, jog kartais kaimynams pasirodydavo, kad Jono nėra namie savaitę, dvi. Jam niekad nepatiko triukšmas, todėl televizorių žiūrėdavo labai tyliai, muzikos neklausydavo, nebent retsykiai išsijungdavo Žinių radiją, bet irgi tyliai. Kai virtuvej gamindavo maistą, stengdavosi nebarškinti indų, taip elgesi ir su stalą įrankiais. Jonui Žiežirbai patiko tyla, patikio, kai niekas netrukdo. Užtat labai nepatikdavo kaimynės iš devyniolikto buto vizitai.

Ji ateidavo kartą per savaitę, jei Jonui nepasisiekdavo - dusyk. Veronika iš Mašiotų kaimo, kaip pati visad sakydavo. Jonui nerūpejo tačiau kaimas, o Veronikai labai rūpėjo, ji dažnai pasakodavo apie vairystę Mašiotuose, apie tėvus, senelius, brolius ir seseris.

- Bet dabar jie visi mirę, ir aš likus viena viena, - prisiminimus baigdavo ji.

Veronikai buvo liūdna, kad ji nerūpi Jonui. Moteriai jau pabodo gyventi vienai (jos vyras mirė, kai jai buvo trisdešimt dvejų, nuo to laiko ji viena išgyvено penkiolika metų - vienatė slėgė, nebuvu kam išsipašoti, nebuvu kuo rūpintis), todėl Veronika dėjo daug vilčių į Joną Žiežirbą. Tačiau kuo daugiau jų dėjo, tuo labiau Jonas nuo jų tolo. Kai pas jį ateidavo, kartais jis visą valandą nepratardavo né žodžio: Veronika vis kaltėdavo, kaltėdavo, o jis vis tylėdavo, tylėdavo, žiūrėdavo lyg ir į ja, tačiau lyg ir kažkurtoli. Nesuprato Veronika Jono elgesio, bet vis tiek pas jį eidavo kas savaitę, išskalbėdavo. Tada grįždavo

į savo butą, pasiimdavo katiną ant kelių ir garsiai klausydavo radijo - tai jai padėdavo jaustis ne vienai.

Štai dabar mes jau ši tą žinome apie Joną Žiežirbą. Jam keturiasdešimt devyneri, dirba suvirintoju, jam nelabai rūpi moterys (arba: jam nelabai sekasi su moterimis) ir jis mėgsta tyla. Tai leidžia siek tiek priartėti prie mūsų tikslo - išsiaiškinti, kaip Kovo 11-ają praleido mūsų tyrinėjamas pilietis J. Ž.

Dabar pats metas pabandyti sužinoti, ką Jonas Žiežirba veikia dieynomis.

O dienomis jis dirba, aišku, jeigu tai darbo dienos. Kaip jau minėta, jis suvirintojas, galima sakyti, iš tėvo perėmė specialybę, bet ne todėl, jog degte degi noru būti suvirintoju: kai suėjo šešiolika, tėvas jis pradėjo mokyti virinimo meno - Jonas nesipriešino, nes žinojo, jog vis tiek kuo nors reiks būti gyvenime. Suvi-

rintojo specialybę Jonui neatrodė bloga, jis visalaik girdėdavo žmonės teigiamai kalbant apie tėvą: tai vieni, tai kiti kaimynai paprašydavo jo pagalbos, o tėvas niekad neatsisakydavo padėti, suvirindavo jiems tai ši, tai aną, ir visi buvo juo patenkinti. Jonas irgi ką nors suvirindavo žmonėms, jei silei paprašydavo. Bet, tiesių sakant, jie prašydavo labai retai, nes Jonas nebuvo kalbus žmogus. Kaimynams atrodė, kad jis yuengia, kai kurie Joną laikė nosi užrietusius kiaule, visai nesirūpinančia, kas vyksta aplink. Jonas niekad nežinojo, kodėl jo tėvą kaimynai dažnai prašydavo pagalbos, o jo ne, tačiau nesuko dėl to galvos. Svarbu pasakyti, kad Jonas išvis mažai dėl ko sukodavo galvą, tačiau negalima teigti, jog visai niekuo nesirūpindavo.

Darbe sukdavo galvą pietų pertraukos metu, kai su bendradarbiais sėsdavo už stalą valgyti ir lošti kortomis. Jo rūpestis būdavo nepralaimėti ir jis stengdavosi iš paskutiniųjų. Dažniausiai pavykdavo.

Po darbo stengdavosi išsesti į autobusą, kuriame būtų kuo mažiau žmonių. Stovėdavo stotelėje ir galvodavo: kad tik kuo mažiau žmonių būtų, kad tik kuo mažiau jų būtų. Tuomet jis stengdavosi daug labiau, nei lošdamas kortomis, tačiau ne visada jo pastangos duodavo vairių.

Dažniausiai atvažiuodavo pilni autobusai (būdavo piko metas), ir Jonui Žiežirbai tekodavo sprausčiai tarp keleivių, trintis drabužiaisiai į juos, uostii ju kvapus, jau nekalbant apie tai, jog visą kelią tekodavo stovėti, nes sedynės būdavo užimtos.

Parduotuvėse jam rūpėdavo rasti

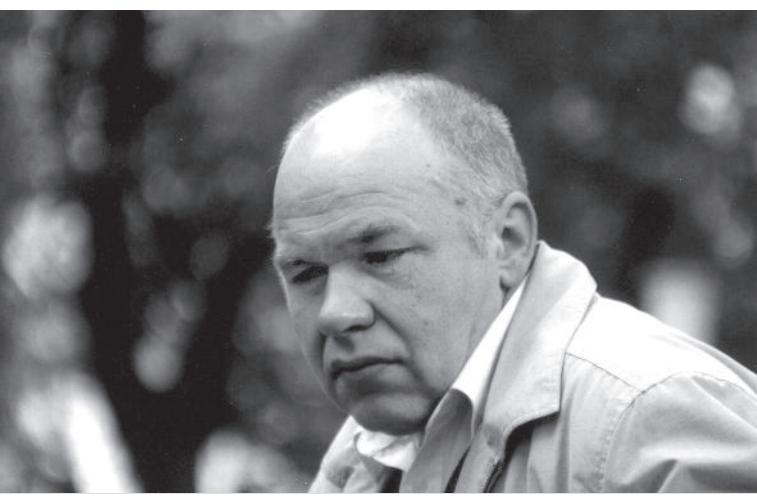
įvairius vaidmenis: regėdavo save kaip vaiką, kaip jauną vyra, kaip pagyvenusį vyra ir kaip senelį.

Jonas-vaikas visad atsidurdavo smėlio déžėje ir statydavo pilį, bréždavo smėlyje kelia, statydavo kitą pilį, vėl bréždavo kelia, statydavo mažesnę pilį, dar vieną, vėl bréždavo kelia. Paskui atsistodavo, nugriaudavo, kad jokie kiti vaikai negalėtų žaisti su jo statiniais, ir nueidavo namo - tėvas kviesdavo jį pietų.

Jonas-jaunuolis dažniausiai atsideldavo anksti ryte ir nusiprausdavo, nusiskusdavo ūsus, barzdą, tada išsikvėpindavo, apsirengdavo baltus baltus marškinus ir juodas kelnes, apsiaudavo nublizgintus odinius batus, pažiūrėdavo į veidrodį, nusisypsdavo sau ir išeidavo iš namų. Kitame kieme jo jau laukdavo mergina, vardu Marija. Marijai dvi-dešimt vieneri, ji baigusi profesinę mokyklą, jos specialybė - maisto paruošėja, dirba mėsos fabrike. Jonui Žiežirbai be galio patinka Marijos rankos, nors jos kartais atsiduoda mėsa, o Marijai labai patinka Jono šypsena - ji labai dera prie jo baltų marškinų. Tiesa sakant, jei ne tie balti marškiniai, Marija ir nebūtų pastebėjusi Jono: kartą parduotuvėje ji laukė eilėje prie kasos ir patėtė, jog prieš ją stovintis vyriškis baltais marškiniais išsipurvinės kairę rankovę. Tada palietė jo petį, jaunuolis išsigandė atsisuko, Marija pasakė: „Pone, jūsų kairę rankovę purvina“, o jaunuolis išraudo, pažiūrėjo į rankovę, pamatė dėmę, dar labiau išraudo, paseilinės pirštus pabandė čia pat ją nuvalyti, bet norimo rezultato nepasiekė, dėmė nei dingo, nei sumažėjo; o Marija žiūrėjo į jaunuolį Joną ir šypsosojosi. Norėdamas sumažinti nepatogumą, Jonas paklaušė, ar Marija nenorėtų nueiti išgerti su juo kavos, ir ši sutiko, nes tą šeštadienį naturejo ką veikti. Taigi sumokėjė už prekes jie ir nuėjo išgerti kavos, nors Jonas šiaip jau jos negėrė, tik kai paragavo, suprato, koks išsiblaškės yra salia Marijos, jei jau net užmiršo, kad negeria kavos. Neslėpė to nuo Marijos, pasakė visą tiesą apie kavą, ir Marija ilgai kvatojosi, o Jonui irgi palengvėjo, kažkoks ramumas pripildė širdį. Taip jie susipažino ir nuo to dienos kasdien susitikdavo, jų draugystė vis stiprėjo, skleidėsi kaip gėlės žiedas, o kiekvieną šeštadienį, kai Marijos mama išvažiuodavo į Gariūnų turgų, Jonas ateidavo pas ją ir jie darydavo ši tą, ko niekad nedarydavo jos mamai esant namie.

Taip žavingai jis įsivaizduodavo save kaip jaunuolį, tačiau visai nežavingai sau rodydavosi kaip pagyvenęs vyras ar senelis: su pilyu, savotiškai blogas. O ir Marijos jau neįsivaizduodavo šalia, jie išisiskyrė po dvejų metų draugystės, nes Marija apgaudinėjo Joną Žiežirbą su vienu mesos fabriko sargu: ji kai ką darydavo su juo sandėlyje, ko niekad nedarydavo su Jonu jos mamai esant namie, ir tada sargas apsimesdavo, jog nepastebi, kad Marija vagia iš fabriko dešras. Jonas-pagyvenęs vyras gyvena su Aldona. Aldona jo nežavi kaip moteris, jie susipažino tik todėl, kad Jonas jautė, jog patinka Aldonai, vėliau jie greit sugulė tik todėl, kad Jonas jautė, jog Aldona to nori.

Nukelta į 5 p.

Zenono
BALTRUŠIO
nuotrauka

Gintautas DABRIŠIUS

Pirmadienio vakaras

*Ant medžio atsitūpė paukštukas.
Paukštukas atsitūpė –
Medelis išspredo.*

Tai ką dabar daryt medeliui?

Tai ką dabar daryt paukštukui.

Pradingus diena

*Pirmadienis
Antradienis
Ketvirtadienis
Penktadienis*

Trečiadienį buvau Kaune

Kovo naktis

*Sniegas
Krintantis ant mašinų
Rytoj kažkur važiuos
Jei neištarps per naktį*

***

*Kol nuėjau į pajesi
Juodas debesys uždengė
Kone pusę dangaus –
Bet dar liko ir man vietas atsisėsti*

Upelis

*Iš tikrujų buvo du upeliai –
Upelis atbėgantis –
Ištiesės rankutes į mane.
Upelis nubėgantis –
Matau jo tik kojeles*

*Mamai vandens nuolat reikėjo –
Paduodavo man tuščią kibirą,
Sakydavo –
Turi rankutes – turi kojeles –
Nubék ir parnešk*

*Atskubėjės prie lieptelio
Jau būdavau pamiršęs,
Kokią mes šiandien sriubą virsim –
Ką semt – kojukės ar rankutes*

*Todėl įmesdavau kibireli į vandenį –
Tegul jis sugalvoja –*

*Mamai vandens nuolat reikėjo –
Pamačiusi tuščią kibirą
Pažvelgdavo į mane –
Lyg aš būčiau upelis*

Iš tikrujų buvo du upeliai

***

*ant pušies šakelės
sniegas
kaip prikaltas*

Žiema dar negreit atejo

*Sniegas yra baltas –
Kaip katinas į kvietinius miltus įkritęs.*

*Katinėliui, galima sakyti, pasisekė –
Kai jis nuo balkio keberiokšt –
Miežinių miltų mes dar turėjom.*

*Be miltų –
Vaikščiotų katinėlis po kiemą
Nei šioks, nei toks –
Tik nuo balkio nukritęs.*

*Vargšelis katinėlis,
Kai jis pamačiau kamaros tarpdury – aiktelejau
Ir iš karto pamiršau,
Kokios jis buvo spalvos ligi šiol.*

*Sniegas yra baltas,
Bet juodas katinas baltas dabar –
Nelaimė.*

Skaičiai. Pirminis jų poveikis

*Skaičius – tai žodis, kurio nereik sudėlioti iš
raidžių.*

*Skaičiai – tai pagaliukai,
O raidės padarytos iš kaukolių –
Vėliau.*

*Nakti nubudės
Pasiziūri į laikrodį –
Dabar trys valandos –*

*Nakti nubudės
Su kaukolėmis aš nežaidžiu –
Pažiūri į pagaliukus – ir miegu toliau.*

Apie rudens naktį

*Įsivaizduokit – lapkritis,
Įsivaizduokit – šlapias serbento krūmas,
O po juo – įsivaizduokit –
Tupi zuikis*

*Ir apie ilgą rudens naktį
Ką nori, taq sneka:*

*– Jie tamso Dievai,
Jie taip létai geria juodą arbata.*

*Įsivaizduokit, Dievai zuikiui sako:
– Ei, zuiki, nusimesk apsiaustą,
Ateik į mūs tarpą – ant suolo nematomos
Visiems užtekas juodos arbato.*

*Įsivaizduokit, lapkritis –
Įsivaizduokit, rytas aušta –
O po serbento kūmu tik vienas puodelis.*

Kol kukurūzai užaugas

*Smulkiu šriftu rašau –
Bet didelėm raidėm galvoju.*

Kai smulkiu šriftu rašau,

*Man atrodo, kad kukurūzuose tupiu
Ir vaitoju –*

*Saulėj išdžius –
Dar labiau susiries.*

*Smulkiu šriftu rašau –
Kai kukurūzus nupjaus,
Pamatys žmonės, pagalvos:
Menko čia būta žvérės.*

Skaičiavimo pamoka

*Mokytojas klasei padiktavo užduotį:
Kolūkio laukuose ganés penkios karvės.*

*Kolūkiečių vaikai prie gyvulių pripratę.
Skaičius penki
Lyg vilkas įsėlino ir atsitiupė klasėj.
Tai vaikus gąsdino,*

O mokytojas kalbėjo toliau –

*Nakti atejo vilkas
Ir tris karves papjovė –
Kiek karvių liko?*

*Mégdavau tą klasės drebulį –
Jis buvo kitoks nei per dainavimo pamoka,
Kada galéjai rékti, kiek nori,
Arba rékti, kiek gali.*

*Per skaičiavimo pamoką
Reikėjo tyliai drebėt –
Karves papjauti
ir nepavirsti vilku.*

Senas kompiuteris

*Turėjau seną kompiuterį,
Kuris vietoj kai kurių raidžių
Raše klaustukus...*

*Ijungdamas seną kompiuterį,
Kol jis kažką kramtė savo galvoj,
Suspédavau trumpą eiléraštį parašyt:*

Aš dabar nežinau, ką darys mano kompiuteris.

*Turėjau seną kompiuterį,
Kuris rašydamas klaustukus
Dar mokėjo vieną kitą raidę.*

*Pykau, o jis mane ramino:
Tokie pat seni kompiuteriai
Ir skaitys, ir supras.*

Rašteliš

*Kad neišgąsdinčiau
Ko nors,
Jog čia buvau –
Išeidamas iš namų
Prie durų prisegdavau rašteli:
Grįšiu po penkiolikos minučių.*

*Tada aš apie paukštuką galvojau –
Skris pro šalį,
Paskaitys ir jam bus ramiau.*

*Sugrįžęs
Radau jį prie durų
Sušalus:*

*– Skridau pro šalį, užsimerkiau,
Kai pamačiau rašteli –
Suskaičiavau iki dešimt,*

O iki šimto – tik tupiu sušalęs.

***

*Badas – tai daug žmonių vienam kambari,
Bet vienais dar neatėjęs,
Kažko delsia – žinodamas,
Kad vos jis pasirodys ant slenkscio
Visi supras, kad tai visai ne žmogus,
o duona – – –*

Ši esė – iš būsimos Rašytojų sąjungos fondo rengiamos trikalbės knygos apie Oskarą ir Czesławą Miłoszus „Laiko pamiestry“. Baltarusijos, Lenkijos ir Lietuvos autorų esė rinkinį planuojama išleisti dar šiais metais. Projektą, skirtą Nobelio premijos laureato Cz. Miłoszo 100-osioms gimimo metinėms, paremė LR užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai departamentas.

Tas svetimas paukštis Miłoszas

Alicja RYBALKO

Na štai, Pone Czesławai, jau šimtas metų praejo nuo to laiko, kai išvydote dienos šviesą šiame, rodos, geriausiam iš visų pasaulių. Kiek daug pasikeitė. Ir viskas taip pat. Tikriausiai ir dar po šimto metų mes grumsimės su nacionalizmais, ksenofobija, jau simės geresni dėl savo kitoniškumo, kitzis laikysis prastesniais vien todėl, kad jie kitokie. Žmogus yra bandos gyvulėlis. Būti kaip visi, būti su visais, panašiai mastyt, kartu skanduoti, gérētis viena kalba, viena ideologija. Jie mūsiškiai – ir jau širdis muša linksmiau. Jie svetimi – ir jau spaudžiame kumščius kišenėse. Arba bent jau lūpas suspaudžia kreiva šypsena.

1980-ieji. Man dvdešimt, baigiau Vilniuje lenkų mokyklą, rašau eilérasciū „i stalcių“ ir trečius metus studijuoju Vinco Kapuko universitete biologiją. Universitetas kaip tik švenčia 400 metų jubiliejų. Tradicija, palikimas, pasiekimai, bet apie tai nė šnipst, tiksrasis gyvenimas prasidėjo po 1940 m. Labai noriu nuvažiuoti atostogų į Lenkiją, anksčiau buvau per maža, o čia staiga „Solidarumas“. Tai visomis prasmėmis labai įtartinas judėjimas, sieną dėl viso piko uždaroma. Gerai, kad kurį laiką mus bent spauda pasieka. Rudeniniam žurnalo *Przekrój* („Pjūvis“) numerijoje skaitau trumpą žinutę apie šių metų Nobelio premiją. Kažkoks Miłoszas. Emigrantas poetas. Neturiu žalio supratimo, ką parašės. Ir negaliu su jo raštais susipažinti. Praėjus keliems mėnesiams sieną uždaroma dar griežčiau, spaudos upeliukas išdžiūsta. „Draugystės“ knygynė vis tuštesnės lentynos. Kur jau ten Miłoszas.

1987-ieji. Jau per sieną galima. Pirmą kartą esu Lenkijoje. Žiūriu, sugeriu, lyginu. Ši tiek knygų. Susitinku su lenkų poetais. Vieinas jų, Janas Leonczukas iš Balstogės, atsiveikindamas ikiša man ploną žalią knygelę: Czesławas Miłoszas. „Eilérascių“. Visuomeninė krikščionių draugija, Varšuva, 1981 m. birželis. Raudonas Lomžos „Solidarumo“ antspaudėlis. Viršelyje – poetas. Išsigandęs, liūdnas, žalias. Būk atsargi su muitininkais, sako Janas. Bet aš visai neatsargi, pradedu skaityti jau traukinyje, atvirai laikydama knygelę ant staliuko. Muitininkai nekreipia dėmesio, gal turi rimtesnių problemų, nei sekti paskui įtartinas Nobelio laureatų mintis.

1988-1991 m. Miłoszo laikui bėgant vis daugiau ir daugiau. Gaunu jo knygų vis dažnėjaničiose literatūrinėse kelionėse į Lenkiją, man jų atsiuncią į Vilnių, kai kurias nusi- perku pati. Miłoszas linksniuoja mas visais įmanomais būdais, tai daro lenkai, lietuvių, ir Vilniaus lenkai nuo jų neatsilieka. Tai tas, kuriuo galima didžiuotis. Skaityti nebūtina.

O aš – siek tiek skaitau, siek tiek neskaitau. „Niekada iš Tavęs, mieste, negalėjau išvažiuoti“ – gražu, šią žinau, o kaip toliau?.. O toliau kažkaip taip, kad neskamba ausyse. Nesuprantu. Per sudėtingą, per aukštį slenksciai. Gerbiu, bet nemyliu. Geriau sekasi su proza. „Gimtoji Europa“, „Prieštarinės autoportretas“, „Medžiojo metai“ – tai svarbios knygos, daug dalykų jos paaškina, sustato į atitinkamas vietas. Įtariu, kad daugelis iki jų neprasi- brovė, pasiliko ties „gerbiu, bet nemyliu“.

1992-ieji. Lietuva atgavo nepriklausomybę, Vilnius – Konrado celę. Ši vieta siejasi ne tik su Mickiewiciumi, bet ir su tarpukario Literatūriniais trečiadieniais. Siejasi ir įpareigoja. Magiška celės aura turėtų būti palanki Vilnius daugiakultūriškumui, jis tinka tapti visų literatūrų susitikimų vieta nepriklausomai nuo jų tautybės. Iškilmingame celės atidary-

me dalyvauja ir Czesławas Miłoszas. Tai jo pirmoji kelionė į Vilnių nuo to laiko, kai dar prieš karą iš čia išvyko. Vilniaus lenkų literatai, tada, jų nuomone, sudsantys žinomą ir aiškią grupę, patiria ne vieną nusivylimą. Višu pirmu niekam nešauta į galvą pakviesčiuojas į Konrado celės atidarymą. Antra, gerbiamo Nobelio premijos laureato programoje visai nenumatytas susitikimas su Vilniuje gyvenančiais tautiečiais. Trečia, ir tai man tada ypač apkartino širdį, Miłoszas aiškiai išreiškė abejonę, ar šiuolaikiniame, nepriklausomame, lietuviškame Vilniuje gali būti tėsiama lenkų literatūros tradicija. Nesitiki ir netgi neieško čia rimtų, tikrų ir sąmoningų paveldetojų. Buvo, pražuvuo, baigėsi, lieka tik istorinė praeitis. Numanaud, kad išsižūrėjęs į istorinius ir naujuosi Lietuvos įvykius kaip į kokį fantastišką atgimusių paveikslą jis, nors ir puikiai žinojo apie mūsų egzistavimą, nemanė, jog esame verti dėmesio. Gal mes netikome prie visumos, prie jo būsimojo Vilniaus vizijos?.. Taip, žinoma, išlaukė daugybę valandų „Neringos“ viešbučio foje penki Vilniaus poetai gavo po eilėraščių rinkinį su pataikūniškais išrašais. Taip, susitikimas su lenku visuomenė, nors ir neplanuotas, vis delto įvyko, aišku, tos visuomenės pastangomis, Lietuvos lenkų sajungos būstinėje, Pylimo gatvėje, ir būstine buvo saušakimša. Tačiau išgirdome, kad kultūrinė lenkų veikla, ypač su Krokuvo elementais, neturi dideles prasmės ir kad amerikiečių vaikai puikiausiai apsieina be tautinių mokyklų, nes jieems pakanka anglų kalbos. Šis susitikimas, aišku, nesuteikė dviasinės stiprybės, paliko kartelį ir nuostabą, nes Miłoszo knygose ir pasiskymuose spaudoje buvome skaitę višiskai kitokių minčių. Iki šiol su dekingumu prisimenu Kurier Wileński („Vilniaus kurjerio“) puslapiuose Miłoszo polemiką su Tomu Venclova Lietuvos lenkų tema Nepriklausomas Lietuvos valstybės atsikūrimo metu; ta dvibalsė stiprino mūsų tikėjimą, kad nacionalistinių stutulų nugalės sveikas protas.

2010-ieji. Knygų lentyna Vestfalijos vienuolyne: Miłoszas, Vilnius, Konwickis, Miłoszas, Vilnius, Miłoszas. Štai keletas pastarųjų metų dienoraščio išstraukų: „Iš naujo skaitau „Medžiototo metus“ - labai pamokanti lektūra. Ypač todėl, kad dabar mane domina visai kitos mintys nei prieš penkiolika metų, kai skaičiau pirmą kartą ir pieštuuku pasižymėjau kai kurias vietas. Idomu, kad nepastebėjau Miłoszo susidomėjimo tuo, kas 1988 m. gegužė ir birželį vyko Lietuvoje, kokios audros čia pradėjo kaupėsi. Bent jau to nematyti jo užrašuose. Tikriausiai nieko nebuvu šalia, kas jam pasiūlytų atkrepti dėmesį į šiuos procesus. Iš Kalifornijos perspektyvos Lietuvą patogiausia matyti prisiminimose. (...) Tik baigiant skaityti knygą antrą ar trečią kartą man toptelėjo į galvą, kad Miłoszas ne visada teisus, gal kartais ką nors supainiojo, susipainiojo, kai ką neteisingai vertina, o gal netgi visai prasilenkia su tiesa. Panasiavai kaip jis pats, apie save rašantis „mandagus skautukas“, esu tokia mandagi mergaitė, todėl linkusi pasitiketi ir viską priimti už gryną pinigą. Ką gi, tikras nuoširdumas turbūt yra neįmanomas. O gal būtų per daug nuobodus, banalus, todėl reikia ne tiek spalvinti, kiek išsirinkti iš gyvenimo tai, kas įdomiausia, kas labiausiai tinka literatūrinei višumai. (...) Ką tik perskaiciuojau keletą Miłoszo eilėraščių, jie mane paveikė kur kas stipriau nei anuomet. Pati stebiuosi, kad taip gerai juos žinau, juk niekada Miłoszas nebuvu mano mylimas poetas, greičiau nesuprantamas, netgi pasipūtės. Šiandien pasirodo - žinau, ir dar, prie viso to, vis labiau jį suprantu, vis labiau jo poezija mane jaudina.“

Keistas svetimas paukštis Miłoszas. Svetimas Vilniuje, Varšuvoje, Kalifornijoje, svalojantis apie kitokius miškus, ne tuos prie vandenyno, liepsnojančius nuo karščio. Ar kas nors svetimas gali tapti dviasiniu savu vado? Savu lenkų, savu lietuvių, savu baltarusių? Savu, savoje užsidariusių Vilniaus lenkų?.. Ne, negali. Koks tai tautas jungiantis kultūros tiltas, jeigu juo savi nenorai eiti, nes turi savus kelius, tuos geresnus. O gal pakaks palaukti dar šimtą metų, ir tiltas pamažu pagyvės, juo pradės naudotis ne tik tam tikri keistuoliai, išsvajotos LDK piliečiai, bet ir plačiosios masės? Jau matau, kaip ant debesėlio sėdėdamos ponas Czesławas sutrikęs gūžtelį pečiaus. Kokios ten masės, pasakys, jeigu poezija yra hermetinis, stovyklas dalykas. Na, tai gal ateityje daugiau bus keistuolių, atsargai mesteliu. Galbūt, o kad.

Vienuolynas, 2010 liepa

Vertė Birutė JONUŠKAITĖ

Šis tas apie Joną Žiežirbą

Atkelta iš 3 p.

Tada gimė sūnus, ir Jonui jau nebuvu kur trauktis, tai taip jie ir gyveno kartu. Vėliau atsirado antras sūnus, ir jie gyveno visi kartu toliau. Abu vaikai baigę mokyklas įstojo į universitetus ir sėkmingai užbaigę mokslus. Pirmasis sūnus buvo inžinerius, o antrasis studijavo filosofiją ir dažniausiai pinigus užsidirbdavo versdamas kitų filosofų veikalus į lietuvių kalbą. Pirmasis sūnus Jonui Žiežirbai patiko, o antrasis nelabai, žinoma, dėl profesijos, ir kai šie susilaikė vaikų, labiau mylėjo vyresniojo sūnaus vaikus nei jaunesniojo. Jo žmona jam visalaik dėl to priekaištaudavo, tačiau Jonas Žiežirba savo nusistatymu nepakeitė. Anūkai augo, ir vyresniojo sūnaus vaikas pasuko blogais keliais: Jonui būnant jau septyniasdešimties šis pateko į kalėjimą už vagystes ir reketavimą; užtat jaunesniojo sūnaus vaikas buvo labai meniškas ir įstojo į Muzikos akademiją, kurioje mokesi groti saksofonu, dėl to Jonas nuolatos priekaištaudavo savo sūnui:

- Ir kas iš to saksofono? Neuždirbs saksofonas jam duonos. Oi, negerai, negerai. Pats buvai visalaik kitoks, tai ir savo vakinę tokį užauginai - kažkoks iškritęs iš pasaulio. Na, kas gi mokosi groti saksofonu? Verčiau eitų dirbtį į statybas, bent pinigų turėtu.

Jonas Žiežirba buvo girdėjęs, kad tėvai visad konfliktoja su savo vaikais, todėl, matyt, ir išsivaizduodavo save šiek tiek piktą senatvę.

Fantazuodamas jis šiaip taip sugebėdavo praleisti savaitgalius, tačiau jie nebūdavo vienintelės laisvos dienos jo gyvenime. Laisvos dienos būdavo visai kitokios, kai pasitaikydavo savaitės viduryje. Taip nutikdavo dėl valstybinių švenčių, tokius kaip Vasario 16-oji ar Kovo 11-oji, ir Jonas ilgai suk davalo galvą ir nervindavosi, nes nežinodavo, ką tokiomis dienomis reikės veikti. Bėda ta, jog tokios dienos nebūdavo savaitgalių, nes tai būdavo ne savaitgalių, ir tokios dienos nebūdavo darbo dienos, nes ir turėdavo būti darbo dienos. Tai Joną Žiežirbą kaip reikiant klaidindavo, jis pykdavo. Visada žinojo, kai reikia daryti pirmadienį-penktadienį ir kaip nieko neišeina daryti šeštadienį ir sekundienį, tačiau niekad nesuprasdavo, ką daryti pavyzdžiu, trečiadienį, kai nereikia eiti į darbą. O kai nereikia eiti į darbą, vadinas, nereikia rūpintis dėl lošimo kortomis, nereikia stengtis išesti į autobusą, kuriamė yra kuo mažiau žmonių, nereikia kvaršinti galvos, ar bus, ar nebus mėgstamų batonų parduotuvėje. Tokios dienos būdavo beprasmiškos, nes Jonui nereikėdavo rūpintis, o jis žinodavo, jog yra rūpestingas. Kitados net atliko kažkokį testą, kuris nevarėjo padėti jam pasirinkti specialybę, ir testo rezultatai Jonui nurodė būti teisininku, slaugytoju, gydytoju, pedagogu, mat jis nori rūpintis kitaip. Testą Jonas atliko po to, kai jau buvo išdirbęs suvirintoju vienuolika metų ir neturėjo nė menkiausio noro keisti specialybę, todėl savo paties patogumui testą užmiršo.

Vieną dieną, sakykim, liepos 6-ąją, pas Joną netikėtai užsuko kaimynas Rimantas iš dvidešimt trečio buto. Kaimynas Rimantas dirbo policijoje, tvarkydavo įvairius popierius ir, nors negaudydamas nusikaltėlių ir jiems nedėdavo antrankių, nenušdavo jų lazda, nešaudydavo į juos, vis tiek nevegdamo išgerti kaip kiti, tie tikrieji policininkai. Gerdavo neaišku kodėl, bet tikrai ne dėl sunkaus darbo. Galbūt nesutarė su žmona, galbūt jam gyvenime šiaip ko nors stigo, galvodavo apie kaimyną Rimantą Jonas Žiežirba, kai šis iš-

gėrės vis nutardavo pas jį užsuktį. Ir tą kartą, kai Rimantas užėjo pas Joną Žiežirbą, buvo kažkokia laisva diena savaitės viduryje, Jonas - sutrikęs ir nežinantis, kuo užsiimti, o dar ir Rimantas užsuko ne vienas, o kartu su degtinės buteliu.

- Išgeriam, kaimyneli! Dar niekad nesam gérę!

- Tai kad nežinau... - mykė Jonas. - Nenoriu kažkaip.

- Kodėl nenori? - Rimantas ir degtinės butelis spaudė Joną prie sienos.

- Kad aš nelabai geriu, - spardėsi Jonas.

- O tai ką ruošies šiandien veikti? Vis tiek néra ką veikti, - šypsojosi kaimynas Rimantas, o jo žodžiai strigo Jonui kažkur giliai į galvą.

Iš tiesų - veikti nebuvu ko, J. Žiežirba tai puikiai suprato dar ankstyvą rytą, kai prabudės nuojo nusišlapiinti ir grįžęs į lovą nesėkmingai bandė užmigti. Veikti nebuvu ko, o tasai kaimynas nukrito kaip iš giedro dangaus su pasiūlymu kartu neveikti nieko.

Taigi vyrai susėdo virtuvėje ir išgérē butelį. Rimantas nusprenādė eiti namo, nes jautė kaltę pries žmoną, kad pažadėjo jai išsiurbti kilimus, bet to taip ir nepadarė, o Jonas nusprenādė palydėti Rimantą iš dvidešimt trečio buto namo. Rimantas sunksiai paėjo, tad Jonas jį bandė vesti, tačiau ir jo kojos pynėsi, galva sukosi, tad tiems kaimynams, kurie visa visa tai matė, buvo neaiški, kuris kuriam padeda eiti.

Kai Jonas paliko Rimantą rymoti prie savo buto durų ir pats leidosi laiptais žemyn, kelis kartus kluptelėjo, tačiau jam pavyko išsilaiatyti ant kojų, o kai buvo visai prie pat savo buto durų, jo dešinė koja slystelėjo nuo laiptelio ir jis parvирto ant grindų. Grindys buvo šaltos, smėlėtos, o Jonui Žiežirbai sukosi galva, ir neaišku, kiek dėl išgerto alkoholio, o kiek dėl to, jog susitrenkė ją griūdamas į laiptinės sienu. Išgirdę laiptinėje trenksmą, kaimynai sunerimo ir mažiau nei po minutės kelios didžiausios laiptinės davatkos jau buvo praverusios savo butų duris; kiti kaimynai, gyvenę Jono aukštė, visiškai stebėjo pro durų akutes. Davatkos iškart nesuprato, kas nutiko Jonui, tačiau greitai kažkas joms pakuždėjo, jog šis girtas, taigi jos Joną šaukdamas vadino visaip negražiai: *pijoku, alkoholiku, svolaciumi*. J. Žiežirba, gulėdamas ant laiptinės grindų, visa tai girdėjo ir norėjo papriestarauti jį šmeižiančioms kaimynėms, bet, pajutęs kažką gerkle kylant į viršų, tylėjo ir negalėjo apsiginti. Galiausiai jo nutylėtas protestas ištryško vėmalais iš burnos, dėl to davatkos dar garsiau ir baisiau Žiežirbą émė visai vadinti, gąsdino net Jono iškraustyti iš namo, nes dėl jo esą gyventi neįmanoma doriems žmonėms. Jonas viso to jau negirdėjo, jam buvo labai gėda, jis galvojo, kaip negražiai viskas čia išėjo, o juk niekam blogo nenorėjo, tiesiog bandė kaip nors praleisti dieną.

Kažkoks kaimynas neapsikentęs davatkų keliamo triukšmo nuskubėjo Jonui į pagalbą, pakėlė jį nuo žemės, atidare į buto duris ir įleido vidun, o paskui iš geros širdies Joną ir iki lovos nuvedė, paguldė. Žiežirba padékojo kaimynui ir atsiaprashė už viską, bet į tai kaimynas nieko neatsakė, ir Jonas suprato, kad taip paprastai kaimynai jam neatleis už šios laisvos dienos sugadinimą. Tada J. Ž. užmigo, o nubudo vėlai vakare. Buvo vienuolikta valanda, kai jis, nusiprausęs ir išsikvėpinęs, išėjo į laiptinę su šlapiu skuduru. Visa laimė, kad vėmalų niekas nebuvo išvalęs, nes jeigu būtų, tai slapta laikytų pyktį ant Jono, kad va turėjo išvalyti už jį. Jonas lengviau atskivėpė, jausdamas, jog kaimynai nebuvo tokie negailestingi ir leido jam pačiam viską sutvarkyti. Išvalęs vėmalus, Žiežir-

ba grįžo į butą, nusiplovė rankas, išsivalė dantis ir nuėjo miegoti. Diena, nors ir su nesklandumais, visgi greitai praėjo.

Nuo to laiko, kai tik laisvos dienos pasitaikydavo savaitės viduryje, Jonas žinodavo, kaip jas reikia praleisti. Dažniausiai jis iš vakaro nueidavo ir nusipirkdavo butelį degtinės, nes nenorėdavo, kad jis žmonės matytų perkantį ją ryte - labai jau neromantiškai tai atrodytų, labai jau balsiai. Žinoma, net ir pirkdamas degtinę vėlai vakare Jonas Žiežirba galėjo neišvengti susidūrimų su kokiais nors pažystamais žmonėmis, taigi kaskart, eidamas pirkti, sugalvodavo melą, kurį pasakyti sutikiems žmonėms. „Sveikas, Alg. Kur einu? Ogi va kaimynui sūnus gimė, tai reikia atšvesti tokią neeilinę dieną“ arba „Negeiri aš, Maryt, negeriu, gi žinai. Su kaimynu truputį darbavomés, tai darbą baigę nusprenādė siek tiek išgerti“ - būdavo dažniausiai pasikartojojantys melai. Kituose irgi figūravo kaimynas, greičiausiai Rimantas, su kuriuo Jonas ir atrado gérimo naują per laisvas šventines dienas. Tiesa ta, kad Jonas niekad nebuvu sutikęs jokių pažystamų žmonių, kai pirkdavo degtinę vėlais vakarais, net tada, kai jau pirkdavo po du butelius (kartais jam vieno neuztekdavo, nes jeigu gerdamas daug galvodavo, tai gerdavo létai ir taip nepasigerdavo), meluoti jam neprireikdavo. Grįždavo dėl to ramiai sázine namo, padėdavo butelį (ar butelius) į šaldytuvą ir nuedavo miegoti. Kitą dieną jau žinodavo, kai veiks ir kaip leis laiką. Reikia paminėti, kad Jonui visad patikdavo turėti planą, planuoti dieną ar dvi į priekį, taigi suplanojas gérimas buvo vienas iš tų dalykų, kurie Žiežirbai rodėsi itin logiški ir nuostabūs.

Vienintelis dalykas, kurio J. Ž. bijojo, buvo tas, jog kaimynai gali suprasti, kad jis geria vienas. Bandydamas tam užkirsti kelią, jis iškart nusprenādė gerti tik vienas, nekviesti Rimanto ar kokio kito kaimyno, nes tai sumažina galimybę kaimynams sužinoti, ką Jonas Žiežirba veikia šventinėmis dienomis. Nors gerti degtinę vienam iš pradžių atrodė ne itin garbingas planas, po pirmųjų gérimu Jonas apsiprato ir jam jau neatrodė, jog tai nenormalu. Dažnai save padrąsindamas jis net pagalvodavo, jog yra kur kas už jį labiau nusivažiavusių ir moraliskai blogesnių žmonių (žudikų, prievaratautojų, neįstikimų žmonų, gydytojų, imančių kyšius), o jo reti išgérimalai laisvalmis dienomis aplinkiniams nekenkia. Kaimynai taip niekad ir nesuodė, kas vyksta Žiežirbos bute šventinėmis dienomis, o ir šiaip - joks kaimynas nekvaršino sau galvos dėl Jono, išskyru Veroniką ir dvi davatkas, kurios, kartkartėmis prisimindamos nugriuvusį girtą Joną laiptinėje, pamandydavo, koks Jonas Žiežirba yra *pijokas*, alkoholikas ir *svolacius*.

Galima būtų bandyti sužinoti dar ir daugiau dalykų apie Joną Žiežirbą, tačiau jie jau pašaliniai ir negalėtų mūsų tyrimo papildyti esminė informacija. Mes galime džiaugtis, jog remdamiesi tiriamu objekto biografija, asmenybes bruožais, visuomenėje išsiasknijusiais stereotipais ir įvairiomis ižvalgomis sugebėjome išsiaiškinti, kaip Kovo 11-ąją praleido Jonas Žiežirba: vienas gérė degtinę. Aišku, gali būti, jog degtinės jis negérė, nes būtent tą Kovo 11-ąją susilažė kojų ir pateko į ligoninę arba taip susidomėjo istorija, jog visą dieną skaitė istorinius veikalus, tačiau tai tik priešlaidos, kurių niekaip negalime pagrįsti. Logiškiausia būtų manyti, kad Jonas Žiežirba Kovo 11-ąją vienas gérė degtinę ir kad mes turime su tuo susitaikyti.

Marios susirūpinimo, atjautos ir vilties

Rimantas MARČENAS

Pradėsiu nuo to, kuo savo pastebėjimus ir pasamprotavimus galbūt vertėtų užbaigtis. Pastaruoju metu lietuvių rašytojų prozos kūriniuose jau nemažai meniniais vaizdais be pagražinimų šnekėta apie įvairiausio pobūdžio sovietinio laikotarpio realijas. Vis dėlto Aldona Ruseckaitė romanu „Marios vandens“* personažų lūpomis, kalbėdama lyg ir ramiu balsu, sugeba šią naujo arba neleistinai užmiršto pasakyti net mums, čia tuo metu gyvenusiems. Vakariečiams tos įtaijai autorės atspindėtos tarybų Lietuvos realijos, kelių bendraklasiai papasakotos istorijos ir istorijkės pasirodyti visiškai neįtikimos, nuo pirmo iki paskutinio žodžio sufantauzotos.

Galima sakyti, autorė iš pat pradžių skaitojoams atskleidžia savo kūrinio kompozicijos planą: po kelių mokyklos baigimą dešimtmeciu i susitikimą susirinkę bendraklasiai, paraginti mylimo auklėtojo Silvestro, pagarbai jų vadinamo Seneka, epizodas po epizodo pradedada pasakoti savo gyvenimo, sėkmų ir nesėkmų istorijas. Jie kalba pirmu asmeniu, atvirai ir be pagražinimų, lyg per išpažintį, kartais kūrinio autorei ši bei tā priduriant nuo savęs. Praėjus ilgam laiko tarpui, brandos sulaukę klasės draugai, remdamiesi nemenka gyvenimo partimini, jau turi ką pasakyti apie savo žalią jaunystę, netgi vaikystę, suprantama, ir apie vidutinio amžiaus žmogaus džiaugsmus bei pradimius ir visa tai daugiau ar mažiau objektyviai įvertinti... Parašau ir pagalvojau: bet ar žmogus išvis pajėgus objektyviai įvertinti savo darbus ir darbelius, tiksliai atgamtinti vaikystės ar jaunystės jausmus, pojūčius, svajones? Aišku, tai nėra absolūčiai originalus kompozicijos planas. Tačiau pasakykite, mielieji, koks meninio žodžio meistras XXI amžiuje, komponuodamas savo kūrini, jei atsigrežtume į antikos kūrėjų patirtį ar net į kelių pastaruju šimtmeciu dar ne užmirštu plunksnos meistrų kūrybą, yra pajėgus nesikartoti? Bent jau man knygos „Marios vandens“ kompozicija siek tiek priminė vokiečių rašytojo Manfredo Gregoro nedidelės apimties meniskai ir emociškai labai įtaigū romaną „Tiltas“. Nenustebčiau sužinojės, kad A. Ruseckaitė šio įsimintino kūrinio (beje, romano motyvais net filmas buvo pastatyta) nėra skaicius... Mūsų rašytoja kiekvieną romano skyrelį tarytum reziumuoja arba, priešingai, pradeda žymaus roménų filosofo Liucijaus Senekos, ryškau stoikų mokyklos astovo, sentencija, nuskambančia tarytum kamerto garsas. Dažniausiai toji sentencija būna labai vykusiai priderinta pri skyrėlio teksto, kartais - siek tiek pritempta. Fragmentas po fragmendo pasakodama klasės draugų gyvenimo istorijas autorė sugeba pakalbėti apie kelių dešimtmeciu Lietuvos įvykius, kartais labai skaudžius, dramatiškus ir lemtinges, o kartais tragikomiskus. Vertinant tokiu „pjūviu“, A. Ruseckaitės kūrinį būtų galima priskirti istorinių romanų žanriui. Iš tų marių vandens nė vienas lašas be naudos nesusigėrė į žemę, viskas giliai įsi-

skverbė į poetiškai jautrią autorės sielą, glustelėjo prie skaitytojo širdies, tai versdamas ją suledeti, tai - jaukiai ir viltingai atsilti. Rašytojos pasaulyje niekada neapsiribojotik asmeniškų jos, žmogaus ir moters, išgyvenimų, praradimų ir atradimų menine emocine analize. Autorei skauda ir tikriausiai visada skaudės dėl šimtų ir tūkstančių taučių, per keli pastaruosius dešimtmecius pakaitemis nardintų į verstantį ir ledinį vandenį.

Vienas motyvų, kurio svarbą pačiai autorei gana greitai pastebi, nuskamba jau romano pradžioje: Ieva savo vaikystę ir jaunystę nuolat lygina su klasės draugių vaikyste ir dažniausiai pasijunta nuskriausta, lyg apvogta likimo. Tačiau susikeisti vietomis su bendraklase Elena, kurios tévai buvo ištremti ir kuriai buvo lemta gimti Sibire, Ieva vis dėlto nenorėt. Slaptose fantazijose ji svarsto įvairius savo gyvenimo variantus, bet „tévai kiekvienam variente išnrya vis tie patys, TIE PATYS...“ Jos vaikystės paveikslas „slypi po oda“, taigi yra nenugremžiamas ir nenulupamas, tačiau nuo šesiolikos metų Ieva būtų linkusi keistis vos ne su kiekviena mergiote. Jos klasės draugės - ir viena, ir kita, ir ketvirta - Ievai atrodo už ją gražesnės, drąsesnės, labiau pasitikinčios. Ji pavydi joms net sugebėjimo vilijojamai kikenti ir maivytis. Ievai norėtusi kelių likimų. Rūpėtų pajauti, ką reiškia mergiškas grožis, vaikinų žvilgsniai, kūniška meilė miško tankmėje. Vis dėlto ji neatsižadėtų savojo kūno, norėtų į ją grįžti.

Nors galiniame romano viršelyje skaitojojamas „kietai“ pabréžama, kad klasės draugų pasakojuose nebus išguldoma visa tiesa, o vien istorijos, „kurios buvo - nebuvo, galėjo išviki, tik kažkas sustrudė, kurios išsiplė - neišsiplė“, ir dar priduria, jog galimi gyvenimo PERRAŠINÉJIMAI, mes vis tiek tarytum prieš savo valią ieškome atpažįstamų charakterių ir biografijų. Pagaliau kiekvienas daug ir idėmiai skaitantis žmogus (tokių, deja, vis mažiau ir mažiau) gerai žino, kad neretai lyg ir nevalingai kartais vienam, o kartais net keliems kūrinio personažams „pri-paišome“ savo paties charakterio bruožą, priskiriame išvikių ir situacijų, su kuriomis kadaise vienaip ar kitaip esame susidūrė. Žinoma, tai nebūna fizinės ar dvasinės mūsų pačių ar gyvenime sutikytų žmonių fotografijos, beveik niekuomet nebūna ir dokumentalai užfiksuo-ti su vienu ar kitu asmeniu susiję išvikių. Todėl ir drįstame save vadinti kūrėjais, kad tuos išvikius ir sutiktus žmones daugiau ar mažiau perkuriame, savotiškai priverčia-me tarnauti kūrinio idėjai. Vis dėlto su kiekvienu nauju Ievai paskirtu romano skyriumi stiprėja jausmas, kad autorė būtent šios veikėjos lūpomis prabyla bene nuoširdžiausiai ir intymiausiai. Idomi Ievos mintis, jog galbūt ateityje su kokiu specialiu kompiuteriu, kaip dabar su melo detektoriumi, bus nustatoma vaikino ir merginos kūnų ir sielų dermė, meilės „aukštis“ ir „plotis“... Keliaudami knygos puslapiais ne vieną syki turime progų išsitinkinti, kad tiek jos kūrinio svarbiausiemis personažams, laukėme naujo bendrabučio atidarymo ir buvome apgyvendinti sporto salėje. Naktį užgesinus šviesas ėmėme svaidytis kas kuo turi: užrašų sąsiuviniai, dešragaliai, iš namų, atsivežtaiš kiaušiniai ir t. t. Na,

garsiai pasakyti, kad gyvenimo prasmė atskleidžia per meilę - vienintelę, tikrą, kaip tai savo eilėmis nuolat teigia poetas Vladas Vaitkevičius.

Grįžtant prie A. Ruseckaitės romano, netrunki suprasti, kad autorei labai svarbios ir kitos žmogaus būties, gyvenimo prasmės, sielos nemirtingumo problemos, apie kurias savo darbuose rašė dar senovės graikų ir roménų filosofai, o dar seniai - didieji kinų mastytojai. Rašytojai nesvetimos ir konkretaus laikotarpio bei konkretios vietas, šiuo atveju Lietuvos, socialinių santiukų, žmonių buities, o ypač politinių realijų, kaita. Kas dris paneigti, kad žmogaus būtis reiškiasi ir per kasdienybės smulkmenas? Kartais iš pirmo žvilgsnio jos atrodo smulkmenos. Kaip žinia, tai labiausiai ir sparčiausiai kintanti žmogaus egzistencijos terpė, kai kada net per menką vienos žmonių kortos gyvenimo tarpsnį kardinaliai, kai kas pasakytu - revoliucingai, net kelius kartus pasikeičianti. Tiesiog neraucionai galvoti, kad būčiai tai neturi jokios įtakos. Šie dalykai labai vaizdžiai ir, sakycią, sodriai atspindėti skyreliuose „Pokalbis“. Pripažinsiu: pradžioje jie mane nuteikė skeptiškai. Rodėsi, ką čia svaraus galima pasakyti ir įsimintino išgirsti, kai visi kalba vienu metu. Antai prabylama apie kinų miestelyje, praėjus keleriems metams po praužusiu karu audrū. Jis rodomas nakti, po atviru dangumi, dėl neismanyomo klasės draugams atsisėdus pirmoje eile. Viskas liejasi prieš akis, ekrane šokinėja juodi ruožai. Bet kokios emocijos, koks bendrumo jausmas! Toji fizinė, o gal ir dvasinė terpė tartum suvienija visus pauglius, bet sykiu ir suniveliuoja juos. Kaip čia nepagalvosi apie šiandieninę realiją - gali sakyti, vi suotinį paauglių tūnojimą prie kompiuterių, kūnu ir siela pasinėrus į virtualų, juos taip pat niveliuojanti pasaulį... Vis dėlto romano tekste nuskamba lyg ir raminama Senekos tezė: „Vienintelis gėris yra tai, kas padaro žmogų laimingą“...

Stai dar vienas „Pokalbis“, ypač įtaigiai ir sodriai, bet kur kas skaudžiai atskleidžiantis sovietinės realybės, šiuo atveju politinės, paveikslą: išdykaujančios klasės draugės, jau abiturientės, Lenino portretą aprengia berniokų paliktais „skurliaisiais“. Joms juokinga, linksma, jos tarsi trumpam užsimiršta, kokiaje „demokratinėje“ valstybėje gyvena. Bet tasai užsimiršimas galėjo visiškai sumaitoti keturių abiturientių likimus. Šiuo atveju merginoms velniškai pasisekė - jos išlipo iš vandens, galima sakyti, sausos. Ir tas keturias jaunas naivuoles paskundė ne koks profesionalus saugumo darbuotojas, o jų bendraklasė, gal norėjusi išsitekti komunistuojančiai mokytojai, o gal tiesiog nusprendusi apsidrausti - girdi, aš šitame baisiame nusikaltime prieš tautų tévą ir mokytojų nedalyvavau. Autorė, né vienu atveju nesilaikanti kaltintojos pozicijos, Genovaitės nepavadina nei Judu, nei kokiui kitu smerkiančiu ar niekinančiu vardu. Papasakoja „istorijikę“, ir tiek. Norom nenorom prisiminiu, kaip mes, tuo metu Vilniaus universiteto pirmakursiai, laukėme naujo bendrabučio atidarymo ir buvome apgyvendinti sporto salėje. Naktį užgesinus šviesas ēmėme svaidytis kas kuo turi: užrašų sąsiuviniai, dešragaliai, iš namų, atsivežtaiš kiaušiniai ir t. t. Na,

Aldona Ruseckaitė
MARIOS VANDENS
ROMANAS

reikėjo taip atsitikti, kad kažkas kaimiškos dešros rinke netycia patikė į Lenino portretą, kabėjusiant galinės salės sienos, ir šis bildėdamas nukrito. Akivaizdu, kad mūsų - fiksų - protelis buvo menkesnis už darželinukų, o gal viršu paémė nevaldomas noras jaunatviškai pasiausti. Šiaip ar taip, vienam iš mūsų tasai pasiautimas brangiai kainavo, nes ir šiuo atveju atsirado skundikas...

Atrodytų, kad vieno nedidelio miestelio vaikai - bendraklasių, augę ir kaip asmenybės formavęsi labai panašioje socialinėje aplinkoje, turėtų būti panašūs savo jauseina, mąstyse, išpažiastamomis moralinėmis vertybėmis, politinėmis pažiūromis. Tačiau jie skirti, atspindintys sudėtingą ir priestaringuą visos Lietuvos žmonių, priklausančių įvairiems socialiniams sluoksniams, politines, etines, tautines ir kt. pažiūras. Štai Helė - stribo duktė. Ji lyg ir bando smerkti tévą, bet tuo pat metu jų teisina. Ar stribai iš tikro jautėsi svetio lyginotais, ar jie viską darė dėl teisybės? Labai abejoju. Panašu, kad abejoja ir autorė. Tarp bendraklasių tiesiog užprogramuotas susipriešinimas, nes gretimuose suoluose sėdi Sibiro tremtiniai vaikai, kurių tévus iškundė ir šeimos ištremimą nulémė Helės tévas. Nors autorė apie tai nekalba, turbūt ne vienas skaičytojas pagalvoja, kad tokas „džiaugsmingai ir savanoriškai prie didžiosios broliškos tautų sąjungos“ prisijungusios Lietuvos žmonių supriešinimas buvo naudingiausias sėdintiesiems už aukštų Kremliaus mūrų. Mažo miestelio realijos - tarytum rasos lašelis, kuriame atispindili visos Lietuvos vaizdas.

A. Ruseckaitė neatsisako dau-gelio autorui sėkmingai išbandyti kūrinio kompozicijos principų - skyrius po skyrius grįztama prie tų pačių personažų: Alės, Elenos, Helės, Noros. Kiekvieną kartą labiau ir įvairiapusiai psychologiskai ir dvišiakai atsivertį joms padeda vis kitoks pasakojimo kontekstas. Bet tuose vaizdinguose pasakojimose vis išraiškingiai atskleidžia ne tik veikėjų charakteriai, bet ir plati laiko ir vietas panorama, kartais peržengianti Lietuvos ribas. Nuolat keičiami sceniniai pavieksliai, tačiau jie pasitelkiami tam pačiam autorės sumanymui. Jų neiškart perpranti. Pradžioje tai atrodo kaip jokia bendra idėja tarpusavyje nesusijusios, nors ir ne nuobodžios pasakaitės. Bet tik pradžioje.

Užsiminus apie vaizdingą auto-rés pasakojimą, pats laikas kelis žodžius pasakyti apie romano stilį. O jis iš tikro sodrus ir gaivus kaip tik nuraškytas saldžiarūgštis antanamis obuolys. Kartais - aštrokas ir praskaidrinantis smegenis lyg dzūkiškame smėliuke subrendęs krienas. Ypač kai tarpusavyje ima šmaikštanti ir pačios iš savęs šai-pytis valandėlei kitai susibėgusios draugės, andainykštės bendra-

klasės, jau pasiekusios brandaus amžiaus ekvatoriu... Sodraus A. Ruseckaitės pasakojimo ir jo personažų kalbėjimo net neišėtų lyginti su nugrėžtu laikraštinu vakarietiškų verstinių romanų, neretai vadintam bestseleriais, stiliumi. Daugelis autorų (nesakau, kad visi) ten jau seniai išsižadėjo varginančiu kiplingiškai subtilaus stilijus paieškų. Vienintelis, nors ir nemenkas, tų energingai perkamu romanų privilumas - skaičytojo dėmesį priklausanti intrigai.

Štai kitas sodrus potėpis sovietinio laikotarpio paveiksle: kelionė į rusyną su lietuviškomis prekėmis, rublių „užkalimas“. Kiek lietuvių, būsimų verslininkų, štai išbandymą perėjo...

Dar vienas sovietinės realybės sluoksnis, vėl atskleistas per tą lyg ir niekuo rašytojos neipareigojantį „Pokalbi“. Netrunki suprasti, kad to nutylėti autorė tiesiog neturejė teisės. Pradedamas jis dažnai skaičytojo, ypač to, kuriam teko su šia neganda susidurti, širdį „užkabinančią“ gaida: „Kodėl mes taip verkdavome, taip siaubingai verkdavome, net akys užtindavo, išleisdamos savo mylimuosius, draugus, brolius, pusbrolius, kaimynus į kariuomenę, į tarybinę armiją?“ Šiaime skyriuje viskas sodriai, poetiškai aprašyta ir apdainuota. Tik tai ne daina, o veikia rauda. Rašytoja puikiai žino, kad nors atitarnavę karieviai atrodydavo sveiki, iš plėciosios tévynės jie grįždavo pažeisti. Pagalvojau: panašu, kad andai A. Ruseckaitė aplenkė baisi nelaimė sulaukti savo mylimojo, bendraklasio ar giminačio, parvežto namo cinkuotame karste iš Kazachstanu ar Užkaukazės (karinė sovietų vadovybė lietuvius beveik visuomet išsiųsdavo tarnauti toli nuo Lietuvos). Bet juk ne vieną lietuvių šeimą, ypač karo Afganistane metu, ištiko tokia baisi nelaimė. Nemanau, kad autorė būtų nusizengusi istorinei, juolab meninei tiesai, jeigu vienam iš savo personažų būtų skyru siokiai dalia... Juk tragedija užkoduota ne vien jauno žmogaus žūtyje - dar skaudžiau, kad jam, kitaip negu jo tévui, teko žūti ne gi-nant tévynę Lietuvos neprilausomybės kare, o svetimoje žemėje dėl sovietinės imperijos interesų...

„Pokalbyje“ atskleistas ir tokis praejusio laiko realybės vaizdelis. Pasakojama apie keliones po neapripiamą Sovietų Sajungą. Kalbama glaustai, vaizdingai, bet tuo pat metu apibendrintai, lyg kokia me moksliniame straipsnyje. Net pamana: ar būtina apie tai praneškai? Bet taip galvoji tik iki epizodo, kai papasakoja apie vaikaričius turistus, kurie šventai tiiki, jog mes, lietuvių, buvome sovietų išvaduoti, o viena iš romano veikėjų, Elena, užsiplieskusi aiškina, kad mums tokio „išvadavimo“ nereikėjo... Po nesuvaldytų emocijų lieka pasikliauti likimu ir tikėtis, kad tame traukinio kupė saugumiečių nebuv... Ne vienam vyresnio amžiaus skaičytojui atpažištama situacija. Kam iš bendramiškai, širdyje iš visų jėgų gniaužiant bejėgišką įnirs, neteko išsiti kinti sovietinės propagandos, skelbiančios, kad Baltijos sesės buvo išvaduotos iš „buržuų“ valdžios ir su džiaugsmu puolė į Maskvos glėbi, visagalybe?

Sovietinės politinės realybės vaizdas neatrodytų užbaigtas, jeigu kūrinyje būtų tylomis apeita brutalaus varymo į pionierius ir ypač į komjaunuolius tema. O gal panašūs pasakojimai išvis nereikalingi? Galbūt autorė turėjo kalbėti apie sielos virpesius, meilę, neapykant, išdavystes? Tačiau tai dar ir kaip siejasi su jausmais, tik, deja, anaiptol ne džiugiaus, tai pat ir su išdavystėmis, ir dar su daug kuo... Skaičytojų neliks nepastebėtas netikėtas perversmas trentinių vaiko Leono mąstysenoje (nesa-

Apžvalgos ratas

Literatūra mokyklos nelanko

Valdemaras KUKULAS

Literatūra mokyklos nelanko, todėl ir rugsėjo 1-oji joje nepaliko ne menkiausio džiaugsmo ar liūdesio šešėlio, nebebt leido atidžiai išsižūrėti, kaip esmingai skiriasi mūsų politinio ir visuomeninio gyvenimo triukšmai ir oracijos nuo tylių vidinio gyvenimo nemeilės, ne neapykantos ir abejingumo šnaresių ir šlamesiu. Pabréžiu - abejingumo šnaresių, nes iki šiol dar neturėjau proges pasakyti, kad svarbiausioji, esmingiausioji visos šių dienų mūsų literatūros - ir poezijos, ir prozos, ir eseistikos - intonacijos spalva yra absolutus, juodas abejingumas; nors, atrodytų, eilėraščio ritmas tiesiog putoja iš džiaugsmo ar inkščiai iš skausmo, eseistikos frazė laužo ironija ar sarkazmas, iš tiesų tą téra suvaidintas džiaugsmas, suvaidintas skausmas ir suvaidintas sarkazmas. Tai dar būtų pusė bédos, svarbiau, kad viskas suvaidinta iš nuobodulio, iš neturėjimo ką veikti, iš gyvenimo ir būties nykybės pojūčio. Tikruosius jausmus, išgyvenimus jau seniai tai kai perleidome vien meninių formų dispozicijon, o jos pačios savaimė, kaip žinia, negali nei jausti, nei byloti jausmą. Vienintelis rausėj prabilės apie rausėj buvo Donaldas Kajokas, bet jo esė „Apie akmenų métymą ir rinkimą“ („Nemunas“, rausėj 16-22) tokia genialiai paprasta ir elementari, kad, tikiu, niekas taip ir nesupras, apie ką kalbama. Iš esmės rašoma apie per keliš dešimtmecius esmingai pakitusias mastytus ir vidines kūrybos programas, todėl svarbiausi dalykai autoriaus sąmoningai išryškinami tik pabaigoje, nes, jei ne triguba apgaulė (virtualus jaunuju poetų gyvenimo vaizdelis, kuris - išsidėmėkite - dar ir perspanuojamas, o tame sapne - dar kartą išsidėmėkite - ir pats poetas iškomponuoja tarp tų jaunu autorių), būtų sunku pasakyti paprastą dalyką: taip, man darabar daug kas nesvarbu, kas svarbu kitims, ir svarbu tai, kas kitims visai nerūpi, bet man baisu, kad šitos brandos, net fiziškai pakartoda mi mano gyvenimo kelią, šiandieninių jaunieji tikrai nepasieks. Ir jie tikrai nepasieks. Lūžis išvyko maždaug pries tris dešimtmecius, kai sąmoningai pasirinkta kūrėjo gyvenimo, taigi ir pačios kūrybos programą pakeitė taip ir nepasibaigusios pasakos, sakmės poetikos iliustravimas savo gyvenimui, kuri iš tiesų įmė pavaduoti jokių naujų prasmų taip ir neįgijusi elementari pasaka. Tarkim, Vytautas V. Lanbergis sulaunks šimto metų, o vis vien rašys kaip ties šešiolikos riba užstrigę anemiškas, asocialus pa auglys, o Liudvikas Jakimavičius galbūt pakeis penkias bažnyčias, iš bandys dešimtis skirtingiausią tikėjimą, bet vis tiek bejagiškai gromiliuos butinio paroduko seilėmis atskiestą empirinę košelę. Kad tai pasakyty, neužtenka ir minėtos trigubos apgaulės. Reikia dar ir sau meluoti, koks gerumas, koks sielos pakylėjimas apima stebint tuos poeziją žaidžiančius vaikus. Aš iš siuos dalykus žiūriu kiek kitaip. Tiesiog atidžiai skaitau ir stebiu, kaip pati poezija jiems viena po kitos spendžia pinkles, o paskui žiūrésiu, kuriems iš spastų pavyks ištrūkti, o kuriems - ne. Poetiniu

programų (jei jos tokios, kaip buvusi „Svetim“, tada kitas reikalias, tada prašom: apsinuoginkit, apsijuokit iki galo), uždarų poetinių sistemų nesitikiu ir nelaukiu, o tie, kurie ateina su jų užuomazgomis, ateina be galio vieniši, bet užtarat patikimi (Donatas Petrošius, Vytautas Stankus, Aušra Kaziliūnaitė, dar vienas kitas). Juos sunkiai išsivaizduoju virtualiame išsimaginusiu bendražygiu būrelyje tiek gyvenime, tiek per televiziją, nors, tarkim, V. Stankų oj kaip norėtu ištrauktis Aido Marcénio ir Rimvydo Stankevičiaus tandemas!

Su rausėjo sugestijomis reikėtų sieti ir dar vieną publikaciją: rausėjo „Kultūros barai“ publikavo Tomo Kiaukos straipsnį „Ilgesys plius nuodėmė lygu gyvenimas“. Dukters palaidūnės „kelionė Dievop“ apie ilgą iš sunyk Jurgos Ivanauskaitės grįžimą prie Kristaus. Straipsnyje svarbūs net ne keli, o kelionika rasytojos pasaulėžiūros raidos ir lūžių analizės atramos motyvų, tačiau bent jau keletas jų reikšmingi ne vien religijotyriniu požiūriu. Pirma, „Jurgą slėgė ir sovietmečio atmosfera, persmelkta apsimetinėjimo ir dviveidystės. Jos senelai, žinomi oficialiosios kultūros veikėjai Kostas ir Halina Korsakai, pas kuriuos vaikystėje praleisdavo nemažai laiko, atstovavo sovietinei ideologijai, kurios, kaip prievartinės ir višiskai melanginges, Jurga, žinoma, negalėjo priimti“. Viskas teisinga, bet straipsnio autorius tiesiog ne paranku minėti, o bendrajai rasytojos psychologijai suprasti itin svarbu, kad būtent Himalajuose, prisi minusi paskutiniuosius, jau visiškai psichinės neurozės sugriautas K. Korsako gyvenimo metus, jis minityse su seneliu besalygiškai susitaikė. Antra, „skaitant Jurgos tekstus, žvelgiant į jos paveikslus ir nuotraukas, klausantis ją pažinojusių žmonių atsiminimų, išryškėja paradoksalus prieštaringumas, kurį pavadinčia egzistencija TARP: tarp Ryti ir Vakarų, tarp krikščionybės ir budizmo, tarp literatūros ir dailės, tarp kuno ir dvasios, tarp gyvenimo geismo ir savinaikos, tarp išorinio ir vidinio pasaulio, tarp beprasmybės ir nušvitimo, tarp ego puikybės ir savęs išsižadėjimo, tarp kancios ir džiaugsmo, tarp skaitytojų meilės ir literatūrinio elito paciekos, tarp politinio aktyvumo ir vienatvės, tarp bohemos ir askezės, tarp maišto ir susitaikymo, tarp gyvenimo ir mirties polių“. Apskritai visas šias dvinares prieštaras galėtume taikyti (žinoma, pirmiausia jas sugrupavę tipologiškai ir pagal svarbą, o ne taip padrikai kaip šioje citatoje) bet kuriam autentiškam talentui, vis dėlto čia yra vienas „bet“: ši rašytoja poliariškų jaunymų neišgyveno kaip poliariškų, prieštaru jis nesuvoko kaip prieštaru, o grindė, motyvavo jas viena komis: džiaugsmą galėjo aiškinti tik kancios kategorijomis, puikybę ją vertė savęs išsižadeti, o beprasmybė dažniausiai buvo lengviausiai pasiekiamas nušvitimas. Jeigu rašytojai profesionalai J. Ivanauskaitė romanus nelabai vertino literatūriui požiūriu, tai pirmiausiai todėl, kad ten buvo daugiau dailės, grafikos negu literatūros. Bet T. Kiaukos straipsnių čia miniu ne dėl to, kad jis pildyčiai iš koreguočiai. Tiesiog noriu atkreipti dėmesį, kaip rašytojas gali gimti mirės, gyvas juo taip ir nebuvęs. Tieki straipsnių apie J. Ivanauskaitę, kiek jų pasirodė po rašytojos mirties, tikrai nebuvu parašyta jai

gyvai esant. Visai įmanoma, kad jei tie straipsniai bus išpudingesni, labiau intriguojantys negu juose naganėjama kūryba, staiga susidursime su autore, kokios niekada nežinojome. Kokios apskritai nebuvu. Juk kas šiandien, egzaminams ruošdamasis iš knygų apie Jamesą Joyce'ą, prisimena patį J. Joyce'ą? Dabar galime išsitikinti, kaip čia pat, mūsų akys, kuriasi ir kuriamas virtuali literatūrinė figūra. Kurios kūrybos gal net bus mokomasi jos neškaičius.

Pačios literatūros kultūrinėje rausėjo periodikoje nedaug. Indrė Valantinaitė („Literatūra ir menas“, rausėj 24) nuosekliai pasakoja savo erotiškas istorijas, ir ne kartą norėtusi tiesiog žmogiškai pasakyti, kad štai čia tikrai gražu, stai čia psychologiskai labai tikslu, tik nežinau, kodėl perskaitės „Drabužius vestuvėms“ galvoju ne apie juos, o apie Giedrės Kazlauskaitės „Vestuvinę suknelę“, o atsitraukės nuo „Sirenų“ girdžiu ne sirenas, bet Danutės Paulauskaitės „Sezono uždarymo“ aidą. Kas čia? Didesnė minėtų poečių sugestija, itin sutelkti jų atpažinimo ženkli? Ar tiesiog „tanksnis“, labiau prasmų prisodintas tų poečių gyvenimas? Jolantos Sereikaitės („Literatūra ir menas“, gruodžio 17) galėčiau visai neminėti, bet ne taip dažnai pasitaiko, kai viename savaitraščio numerijoje spaudošinami ir tos pačios autorei eilėraščiai, ir jos recenzija apie Inezos Juzebos Janonės eilėraščių rinkinį „su Tavimi be Tavęs“, ir dar Deimantės Zailskaitės recenzija apie pačios J. Sereikaitės romaną „Antrininkės“. Maniau, šioje tekstu gausybėje pagaliau kai ką nuodugniau suprasiu apie J. Sereikaitės „feno meną“, deja, niekas taip ir nepaiškėjo, išskyrus tai, kad ir D. Zailskaitė, jei nebūt pasižadėjusi, apie šios autorei romaną verčiai būtų patylėjusi. Tiesa, „nurašiau“ (ar nusirašiau) taip, lyg kalbėčiau apie kokią nors visišką grafomanę. Ne, J. Sereikaitė lygi išlaiko, tik bėda, kad viskas jos kūryboje negyva, tarsi atbulomis rankomis daryta, todėl atbulas dantimis ir valgoma, o tai tereiška viena: rašyti sugestivią literatūrą J. Sereikaitė kol kas neduota. Gal daugiau duota dailėje? Atsibodo kas mėnesį tą patį per tą patį rašyti apie Stasių Stacevičių („Literatūra ir menas“, rausėj 3), bet šikart jis kiek gyvesnis, parodoksalis, todėl ir jaukesnis, tad neapeinu jo publikacijos. Tod ir atsidūsėjų kelintą sykį iš eilės: vargas daug rašantiesiems! Savo kūrybos kulminaciją S. Stacevičius pasiekė „Juodojoje“, bet jei ir toliau būtų taip rašęs, išlaikydamas tokią išgyvenimo ir raiškos įtampos, būtume sakę, kad po poros knygų jis pertemps poetiniu balso stygias. Dabar, kai jis su dzūkiška atlaidė sypsenėle varto senoviskus savo atminties daiktus, vėl suklūstame: ar ne per daug čia tos senovės ir daiktu? Bent jau atpažinimo džiaugsmo prasme laimingenne Neringa Dangvydė („Literatūra ir menas“, rausėj 10). Trisdešimt penkerių metų diplomuota literatūrolė, Rolando Bartheso žinovė, o savo eilėraščius visuomenei parodo pirmą kartą, ir tai jau savame intriguoją. Eilėraščiai simpatiški, nors bijau, kad labiausiai dėl to, jog pirmą kartą matomi. Įtariu, kad pripratus prie poetikos, stilistikos imtų erzinti autorei manipuliavimas didelias daiktais ir reiskiniai, apskritai didelias dy-

du, jog tai tik pradžia: viskas pernelyg trapu ir vien stilistikos lygmenye. Užtat Ričardas Kalytis „Politinėje diversijoje“ („Literatūra ir menas“, rausėj 10) užsimojes iš peties: struktūriškai ir semantiškai išapskymą sudaro trys savarankiski išapskymai, ir visi geri. Tematiškai jie šlietu prie sovietmečiu nespausdinčių ir tik „perestroikos“ laikais iš stalčiaus ištrauktui Vasilijaus Grosmano ar Anatolijaus Rybakovo kūriniu, o visur budinčia ir nuolat geliančia ironija - prie rusų „sidabro amžiaus“ prozos. Lietuvių prozai atvirai „publicistiškas“ kalbėjimas svetimas, bet tai nereiškia, kad tokis negali būti savitas rašytojo stilius. Idomiausia, jog visa, ką šio autoriaus anksčiau esu skaitęs, nežadėjo nieko išpudingo ar bent jau patenkinamo, ir še tau... Gero žodžio nusipelno Aušros Laurinavičiūtės „Patricija - kilmingoji“ („Literatūra ir menas“, rausėj 3), visų pirmą dėl lietuvių prozoje užmirštos, o gal ir niekad nebuvusios problematikos: ką reiškia nesumėluota, autentiška aristokratija jausna ir gyvensena vulgarioje mūsų aplinkoje? Apsakymas baigiasi liūdina, net tragiška gaida, vadina, išpuoselėti jausmai ir pojūciai dabar ir čia žmogų tegali ne pakylėti, o tik īvartyti į frustraciją, bet tai nereiškia, kad jie nevertingi. Kūrėjus ir parašytas bemaž nepriekaištingai. Kaip R. Kalycio, taip ir Joano Mikelinsko apsakymas „Žmogelis, arba Paskutinė meilė“ („Literatūra ir menas“, rausėj 24) sudurystas tarsi iš dviejų skirtingų išpuokymų, bet, priešingai negu pirmuoju atveju, atskiros dalys čia nelimpia, nepapildo viena kitos, o ir pats pasakotojas šikart šiek tiek atstumiantis: smuikmeniskas, nors tie menkiniekiai sudilusio skatiko neverti, niurgžlus, tik jis erzinantis reiškiniai ir daiktais (pavyzdžiu, sunkiai peiliu īveikiamas kieti vištienos kulselė) verti daugiau daugiausia atlaidžios šypsenos; pretenzingas, o jo žvilgsniu aprépiama tikrovė niekaip nesiduoda apibenadrinama, nes paprasciausiai yra niekinga. Kažkas nesilipdo ir Violetos Šoblinskaitės apsakymas „Anyžių skonio ledinukas“ („Nemunas“, rausėj 16-22). Pradedama lankaikiškos „kasdienybės prozos“ stilistika, paskui pereinama prie atsiminimų apie Jurgį Kunčiną, Visbyje žodynuose paliktu jo īrašu, o bai-giama paprasciausiu detektiviniu anekdotu. Labiausiai, žinoma, nuvilia pabaiga, nes ankstesnis teksts jas neparengia.

Afidžiai sekū, kuo baigsis Kęstučio Navako ir Akvilės Žilionytės susirašinėjimas su rubrika „Visi laiškai - žirafos“ („Šiaurės Atėnuose“). Iš pradžių maniau, kad tai sąmoninges redakcijos projektas, siekiant stimuliuoti eseistinį mąstymą ir esė žanrą (juk būtent su „Šiaurės Atėnuose“ siejamas jo suklestėjimas ir, deja, natūrali mirtis ar bent jau apmirimas), bet ne, nauji autoriai nesirodo, „žaidžia“ tik dviese - K. Navakas ir A. Žilionytė, ir tame žaidime veriasi kai kurių netikėtų dalykų. Tarkim, kad ir tokis: A. Žilionytė prie veido tinka bet kokie alogiškumai, abrakadabros, bet kokie kalbiniai ir semantiniai absurdai, nes manai, jog tai paprasciausios savos stilistikos, poetikos paieškos, kurios vėliau galbūt susilies į vieną darnią visumą. Bet K. Navakas - profesionalas, jis puikiai žino, kad, norint palaikyti lygiavertį pokalbi, reikia „persiimti“ pašnekovo „kalbėjimo maniera“. Tada pamatai, kaip profesionalui nedera prie veido manierizmas, maišymasis, vaidyba. Kitąkart nutinka, jog K. Navako tekstai skamba prasciau nei A. Žilionytės. Tada, matyt, vis dėlto ir kaukių baliuje reikia numanyti, iš kurių kaukių rinktis savają, nes ir iš anksto žinai, kad rezultatas bus pats pats - karnavalas.

Textyliai, bet ne tyliai

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Studentai užsidegę kurti ir dalytis savo menu su kitais. Jei imasi parodos, tai ją galima vadinti beveik mini tekstilės bienale, kiekvienai jos dailiai skirta visa savaitė. Lapkričio 30 d. Kauno menininkų namuose startavo Tekstilės klubo paroda, dedikuota katedros 70-mečiu - „TEXtyliai“. Vilnius dailės akademijos Kauno dailės fakulteto Tekstilės katedros dėstytojų ir studentų rengama paroda veiks iki sausio 17 d., tačiau darbai ne tyliai kabės ant sienu, o kvies visus atvykusiuosius aktyviai išsilieti į vyksmą.

Paroda „TEXtyliai“ organizuojama Kauno dailės fakulteto taikomosios tekstilės studenčių - Ievos Samuolytės, Vilijos Povilaitytės ir Monikos Kreivės - iniciatyva. Tačiau kartu dirbtinių pakviesti ir VU KHF kultūros vadybos, Muzikos akademijos, Meno gimnazijos studentai. O šalia jų, pasak organizatoriu, kuo puikiausiai galės įsiterpti ir mokyklų, kultūros įstaigų atstovai bei menu besidomintys žmonės.

Taigi „TEXtyliai“ yra šviečiamoji, edukacinio pobūdžio. Pristatomos pačios įvairiausios tekstilės technikos: šilkografija, audimas (klasikinis, žakardinis), siuvinėjimas, šilko tapyba, batika, šibori. „Parodos dalyviai siekia laužyti nusistovėjusius stereotipus, išsiaiškinti įtraukdami kuo daugiau jaunų žmonių, kurie anksčiau ar vėliau taps mūsų kultūros atstovais“, - apie savo sumanymus kalba parodos rengėjai.

Kelių etapų paroda prasidėjo tekstilės fondinių darbų ekspozicija („šioje parodoje žūrovas galės pažvelgti iš visiškai kitos perspektyvos, kai tekstilė tampa medžiagine bulve, alaus kamšteliu ar nuorūku“) ir performansu „Raštai“, vėliau ji persikelė į kūrybines dirbtuvės ir interaktyvią savaitę „Tekstilė, muzika ir Kalėdos“.

KDF Tekstilės katedros dėstytoja Vita Gelūnienė pasakoja apie pirmąją parodos dieną vykusį performansą: „Pirmausiai šis performansas - tai mano kaip dėstytojos atsakas į studenčių iniciatyvą ir padėka už jų aktyvumą bei pilietiškumą. Prie šio sumanymo taip pat prisidėjo KDF Tekstilės katedros dėstytoja Monika Žaltauskaitė-Grašienė ir II kurso magistrantė Monika Kreivė.“

Šiuo veiksmu reagavau į parodos pavadinimą, kuris leidžia manyti, kad paroda kalba apie neréksmingus, tačiau vis dėlto girdimus dalykus. Performanso metu skaityta išstrauka iš Jacqueso Derrida'os knygos „Apie gramatologiją“. Kiekvienas teksto žodis buvo ištarimas, užrašomas skysteje ir tai pakartoja tris kartus, taip išvirtinant „vienų nuorodos į kitus“ (J. Derrida) idėją. Tekste kalbama apie natūralų garsinį rysį ir apie rašto dirbtinumą, išoriskumą garso atžvilgiu. Performanse mes žaidėme garsu, kuris, pakartodamas pats save, susiūpina ir tampa nesuprantamas, bei grafiniu vaizdu, kuris yra užrašomas

ir lieka nematomas. Taigi „grafinio atvaizdo įsitvirtinimas garso sąskaita“ paneigiamas mums rašant nematomą tekstą, bet taip pat apverčiama ir garso reikšmė, panaikinant jo, kaip rysio su kitu, natūralumą. Žinoma, smaugiausiai dalis, kai galiausiai šis veiksma tapo priežastimi pavaišinti svečius teigiamai „užkeiktu“ vynu į vandeniu, taip išreikšti jiems savo palankumą bei draugystę.“

Lapkričio 30-sausio 3 d. Pirmoji savaitė skirta tik darbams eksponuoti. Rodomų kūrinių sąraše - geriausi Kauno dailės fakultete fondų tekstilininkų darbai.

Gruodžio 6-10 d. Antroji - kūrybinių dirbtuvėi savaitė, jos metu Kauno dailės fakulteto Tekstilės katedros dėstytojos bei studenčių pristatas įvairias tekstilės technikas: klasikinį ir žakardinį audimą, šibori, batikos techniką, siuvimą.

Gruodžio 13-17 d. Po kūrybinių dirbtuvėi vyks edukacinė savaitė, kurios metu bus kviečiami apsilankyti mokiniai iš meninio ir neformalaus ugdymo mokyklų. Mažieji galės pažaisti, atrasti ir suprasti tekstilė kitaip, o vyresnieji susipažins su tekstilės studijomis, jų perspektyvomis ir menininkų (tekstilininkų) kūryba.

Gruodžio 20-30 d. Tai savaitė, priminsianti apie artėjančias šventes bei ramybės, jaukumo ir susikaupimo metą, kurį galima praileisti kūrybos ir meno apsuptyje.

Sausio 3-17 d. Po sv. Kalėdų - interaktyvus laikotarpis: gros Muzikos akademijos studentai, bus rodomi filmai, diskutuojama, geriamo kava, vyks meniniai performansas.

Apie parodą pasakoja viena jos sumanymotoj, KDF tekstilės katedros III kurso studenė Vilija Povilaitytė:

– Vis daugiau rengama bendrų studentų ir dėstytojų kūrybos parodų. Kokie veiksmiai lemia tokias tendencijas?

– Jei kalbama apie menininkus, bendrų parodų rengimą skatina studijuojant nykstančios ribos tarp studento ir dėstytojo. Studentas yra būsimas menininkas, galbūt net dėstytojo kolega, tad ir norisi bendradarbiauti, kartu kurti, ypač jei atsiranda naujų talentų, gabumų, idėjų.

– Kas yra tekstilininkų klubas ir ką jis veikia?

– Kol kas šis klubas - susibūrusios tekstilė studijuojančios studentės (tikimės įtrauktu ir daugiau žmonių), kurios siekia save išbandyti, realizuoti kitas, su studijomis nesusijusias idėjas, parodyti tekstilė pasauliui. Studijuodamos mes labai daug atrandame, sužinome, išmokstame, tad norisi tuo pasidalysti.

– Teigiate, jog parodos tikslas – švesti visuomenę, parodyti, kad tekstilė nera nuobodi. Nejau tokia reikšminga tekstilės bienalė to dar neišmokė? Iki šiol susiduriate su stereotipais?

– Na, niekada nereikia nustoti stengtis. Juk nebus taip, kad kartą pasirodei, ir gana. Ne

Performansas „Raštai“ – žodžiai ant vandens.

Sena technika ir naujas požiūris.

visi dar mus pamatė. O visuomenės švietimas - kilni idėja, be to, ji tėstina. Kartą nusvieti neužteks...

– Ar pastebite kokių nors tekstilės technikos būdų vyrausimą, o gal jie įvairuoja ir nuolat kinta? Kokios tendencijos ryškiausios Menininkų namuose eksponuojamoje parodoje?

– Žinoma, yra technikų, kurios mūsų tekstilėje gyvuoja jau nuo seno, tačiau jos nuolat pasipildo kuo nors nauju. Pavyzdžiu, audimas buvo ir bus, bet atsiranda autorinių technikų, kitokių motyvų, didesnės savirai-

kos laisvės. Visada esame atviri ir semiamės naujovių iš kitų šalių menininkų. Tekstilė nuolat kinta, bet visuomet išlieka savita.

Menininkų namuose esančioje parodoje taip pat eksponuojami išskirtiniai darbai. Višos technikos mums pažįstamos, tačiau kiekvienas autorius jas papildė savais, netikėtais sumanytais. Kai kuriuose kūriniuose naujodama keletas technikų, kai kur - netradicinės priemonės. Mes labai džiaugiamės, kad nestovime vietoje.

Kristinos ČYŽIŪTĖS nuotraukos

ganizuojami siekiant skatinti visuomenės susidomėjimą Klaipečės krašto istorija bei gimbata literatūra.

„Programa apie rašytojų susiformavimo savaimę, skaitant jas knygas. Pamenu, kaip „Vilių Karalių“ ryte prarįjau su paauglišku užsidegimu. Tiesiog negalėjau sustoti, nes knygoje sukurta tokis platus, ryškus ir įvairiaspalvės pasaulis“, - pasakojo aktorė, padedanti žmonėms atrasti kraštą, kurio nėra tikrovėje, bet kuris išlikęs knygose.

V. Kochanskytė teigė norėjusi pakeisti šiek tiek sustabarėjusius mitus apie piktoką ir atšiaurų rašytojos charakterį. Visiškai aišku, kad taip galėjo elgtis sunkiai sergentas ir nuolatinis kausmą kentiantis žmogus. Bet už tokio būdo slėpēsi nepaprastai tvirta, artistiška, net vi-

suomeniška asmenybė, viską savo gyvenime pasiekusi pati. Šie bruožai atsiveria šalia romanių išstraukų skaitomose autobiografinėse I. Simonaitytės nuotrupose.

Kompaktinės plokštelių ir programos turinys šiek tiek skiriasi, nes reikšmingos teatrinių pauzės klausantis išrašo virsta paprasta tylo. Aktorė pabrėžė ne šiaip skaitant literatūrą, bet kurianti savotiškai renesansinių teatrų „iš nieko“, vaidmenį, kuris sudaro visapusiskesnį asmenybės vaizdą ir jo dramaturgiją.

Projekto rengėja - Klaipečės apskrities viešoji I. Simonaitytės biblioteka - tikisi, jog tokiu formu pristatas dar ne vieną Klaipečės krašto kūrėjų.

Kauno apskrities viešosios bibliotekos archyvo nuotrauka

Dedikacija levai Simonaitytei

Šiais metais žiema stojo laiku, gražiai ir šaltai. Gruodžio 1 d., kai daugelis sėdėjo namie su arbato puodeliais rankose, kai kas drąsiai atkeliaavo į Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje vykusį renginį. Tą vakarą aktorė Virginija Kochanskytė pristatė literatūrinę-muzikinę interpretaciją „Ak, buvo visko...“, skirtą rašytojai Ievai Simonaitytei. Renginyje taip pat dalyvavę projekto organizatorė - Klaipečės apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos direktorius pavaduotoja Laima Pačebutienė, itin daug nuveikusi, kad pasiroydinti naujoji kompak-

Radvilų rūmuose - istorinių kautynių atminties atodangos

Andrius JAKUČIŪNAS

Sostinės Radvilų rūmuose vyksta tarptautinė paroda „Kaip tai atsitiko Didžiajame mūšyje... Žalgirio atodango“ Anot rengėjų, tai vienas ryškiausių Lietuvos, Lenkijos bei viso šio Europos regiono likimą nulėmusių istorinių kautynių 600 metų jubiliejaus renginių Lietuvoje akcentų, taip pat vienas paskutinių jubileinių metų programos kultūrinių akordų. Paroda parengė Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos muziejinkai, talkinami Vokietijos, Šveicarijos, Austrijos, Švedijos bei Čekijos mokslinkai ir kultūrinių. Optimistiskai teigama, jog šis didelis bendras projektas liudija lietuvių, lenkų, ukrainiečių ir kitų su Žalgirio tradicija susijusių tautų bendros istorinės atminties gyvybingumą, praeities stereotipų įveikimo galimybes, nūdienos ryšių aktualumą bei ateities bendrysčies vieningoje Europoje viltį.

Paroda nepasakoja Žalgirio kautynių istorijos, nesigilina į karą su Vokiečių ordinu priežastis, mūšio eigą ar padarinius (galbūt todėl, kad kiekvienos šalies mokslinkai šiai klausimais laikosi kiek skirtinę poziciją), rengėjų siekti – taip įvardijamas ir parodos tikslas – atskleisti su šia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lenkijos Karalystės jungtinės kariuomenės bendra pergale susijusius istorinės atminties fenomenus, pergalės ženklus ir jų fiksavimą įvairiomis formomis bei būdais nuo pat XV a. iki šių dienų, Žalgirio herojų istorinių īvaizdų istoriografineje tradicijoje, literatūroje, dailėje.

Ši projekto Vilniuje įkvėpė Krokuvos Vavelio karališkojoje pilyje 2010 m. liepos 15-rugėjo 30 d. veikusi paroda „Žymiajai pergalėi paminėti Žalgirio mūšio 600-ųjų metinių proga“ („Na znak świętnego zwycięstwa. W sześciestną rocznicę bitwy pod Grunwaldem“), kurią atidare Lenkijos ir Lietuvos valstybių vadovai – Bronisławas Komorowskis ir Dalia Grybauskaitė. Iš Krokuvo iš Vilniaus parodą atkeliao bemaž 80 eksponatų, abiejose parodose bei jų kataloguose panaudota daug tos pačios ikonografinės medžiagos. Tačiau vilnietiškai gerokai papildyta ir praplėsta lietuviškomis Žalgirio atminimo atodangomis, Lietuvoje saugomais istorinės pergalės ženklaus – daugiau kaip 200 eksponatų.

Paroda susilaikė neregėto populiarumo, praėjus beveik mėnesiui nuo atidarymo į ją toliau plūsta lankytajai iš visos Lietuvos. Po 10000-ojo lankytocio apdovanojimo (lapkričio 26 d.) žmonių srautas nemažėja. Naujausiais duomenimis, paroda aplankiusių skaicius sparčiai artėja prie triukškos tūkstančių. Tačiau lankytajai sunerimo dėl numatyto Tadeušo Popielio ir Zigmunto Rozvadovskio paveikslė „Žalgirio mūšis“ išgabentas iš Lietuvos, tačiau dėl didelio žmonių susidormėjimo paroda rengėjai susitarė su ši kūrinį eks-

ponuoti teisę turinčia Valbžycho meno galerijos dėl „Žalgirio mūšio“ išgabentimo atidėjimo ir skelbia, kad istorinę dioramą pamatyti tarpautinėje parodoje dar bus galima iki šių metų gruodžio 19 d.

Šis paveikslas – tarsi visas parodos ašis. Jo pristatymas 1910 m. minint Žalgirio pergalės 500-ųjų metinių jubilieju ir Antano Vivulskio paminklo atidengimas anuomet buvo svarbiausiai istorinių kautynių pamėjimo akcentai. Kitaip negu Jano Matejko drobė „Žalgirio mūšis“ (1878), Lvovo istorijos muziejui (Ukraina) priklausantis paveikslas ryškiau neindividuálizuojant kautynių dalyvių, istorinių asmenybų, bet pirmiausia siekia atkurti lemingo mūšio išpuštį.

Prieš 100 metų vykusius pasirengimus minint Žalgirio pergalę Vilniaus parodoje taip pat primena Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejuje saugomi Jano ir Tadeuszo Stykowie į paveikslai (1909, 1937) Žalgirio tema, turejant tapeti eskizais dar vienam panoraminiam darbui sukurti – jį 1910 m. ketinta eksponuoti Krokuvos barbakane. Prieš šimtmetį vykusios Žalgirio pergalėi skirtos iškilmės parodoje taip pat priklausomas pasitelkiant 1910 m. išleistus specialius leidinius, suvenyrus, Krokuvos ir Vilniaus šventinių renginių fotografijas. Teigama, jog rengiant parodą paaikiėjo neįtikėtinas faktas – etninėje Lietuvoje bei išeivijoje lietuvių, lenkų, rusų ir gudų kalbomis Žalgirio tema 1910 m. buvo paskelbta daugiau kaip 200 publikacijų ir mažesnių žinučių. Lietuvių ir lenkų vainikais pagerbtas Vytauto monumentas Vilniaus katedroje. Parodoje eksponuojamas vienintelis išlikęs 1939 m. vokiečių sunaikinto A. Vivulskio paminklo, skirto Žalgirio mūšiui, fragmentas – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto galva; šitaip parodomas ir nacistinės Vokietijos požiūris į Vokiečių ordino tradiciją.

Trumpai pristatoma karo su Vokiečių ordinu istorija, Žalgirio mūšio eiga, Lietuvos ir Lenkijos jėgų suvienijimo, nulemtu 1385 m. Krėvos sutarties, reikšmė. Greta mūšio schemų rodomi Žalgirio laikų ginklai ir kiti archeologiniai radiniai. Vokiečių ordino magistrų kronikos iš Karaliaučiaus istorinių rinkinių, Žalgirio laukų fotografijos su didžiojo magistro žūties vietoje iškart po mūšio pastatytos koplyčios liekanomis, senojo Žalgirio mūšio ir jo herojų – Jogailos bei Vytauto – ikonografija, Jono Dlugoszo veikalas „Prūsų vėliavos“ („Banderia Prutenorum“) leidiniai. Pristatomi ir du autentiški, bene ankstyviausiai išlikę Jogailos ir Vytauto portretai (XVII a. pab. – XVIII a. pr.), šiandien saugomi Krokuvoje bei Vilniuje ir liudijantys istorinius seniūnijos Lenkijos bei Lietuvos sostinių ryšius. Lietuvos ir Lenkijos jėgų suvienijimą taip pat simbolizuojant 1852 m. skulptoriaus Tomaszo Oskaro Sosnowskio Romoje sukurtu balto marmuro skulptūra „Jogaila ir Jadyga“. Lemtingą lietuvių kariuomenės atsitraukimo manevrą Žalgirio kautynėse, nulėmusi jų baigtį, liudija šiandien Berlyno archyve saugomo apie 1411-1413 m. parašyto

laiško faksimilė. Pristatomi Lietuvos ir Lenkijos bei jų karinių pergalių šventieji globėjai – Krokuvos vyskupas ir kankinys Stanislovas, karalaitis Kazimieras Jogailaitis, taip pat Vokiečių ordino žlugimą išpranašavusi švedų šventoji Brigitė.

Parodoje akcentuojamos pagarbos Lenkijos karaliui ir Lietuvos vyriausiajam kunigaikščiu Vladislovui Jogailai Krokuvos katedroje bei Lietuvos didžiajam kunigaikščiu Vytautui Vilniaus katedroje tradicijos, pristatomi šiemis Žalgirio kautynių didvyriams skirti atminimo ženklai (Jogailos koplyčios Krokuvos katedroje elementų rekonstrukcijos, Vinco Grybo sukurtu Vytautui skirtu kenoto modelis). Eksponeuojami vertingi ir reti XVI-XVIII a. spaudinti rašto paminklai (Jono Visliciečio, Lietuvos metraščio-Bychovco kronikos, M. Miechowitos, M. Bielskio, M. Kromerio, M. Stryjkowskio, J. Radvano, A. Vijūko-Kojalavičiaus, P. Paprockio ir kt. veikalai) leidžia pasiekti Žalgirio pergalės atminimo transformacijas, pažinti įvairias mūšio eigas ir reikšmės vertinimo interpretacijas, susijusias su nacionalinėmis tradicijomis. XIX a. istoriografijos ir literatūros pozicijas apie Žalgirį reprezentuoja J. U. Niemcewicz, S. Daukanto, T. Narbutas, J. I. Kraszewski, H. Sienkiewiczus veikalai, J. Voigto, A. T. Działyński ir kt. istorijos šaltinių publikacijos.

Daug dėmesio skiriama Žalgirio pergalės mokslinkiams tyrimams XX a. Parodoje rodomas lietuvių (pvz., Vyduinas, J. Gabrys-Parsaitis, B. Dundulis, M. Jučas), lenkų (H. Łowmiański, S. M. Kuczyński), vokiečių (M. Oehler, J. Pfitzner) ir kitų tautų atstovų (V. J. Lastouski, W. Urban) originalios bei mūšio īvaizdžio formavimuisi lemingos studijos, skirtos tiek pačioms kautynėms, tiek jų herojams Jogailai bei Vytautui. Paroda pristato ir Žalgirio pergalės atminimą XX-XXI a. Lietuvoje įprasminančias naujas ir neiprastas formas: didelį susidomėjimą sukelusi J. Matejko paveikslas „Žalgirio mūšis“ eksponavimą Lietuvoje 1999 m. (jo pasižiūrėti į Tai-komosios dailės muziejų per kelis mėnesius suplūdo beveik 200 tūkst. lankytojų), šio mūšio vardą turinčius krepšinio ir futbolo sporto klubus, įvairius gaminus. Prisimenant istorinių kautynių tradiciją, Kauno „Žalgirio“ krepšinio komandos kovos su Sovietų Sajungos kariuomenės sporto klubu CSKA XX a. pabaigos Lietuvoje suvoktos ir vertintos, be kita ko, ir kaip mažos bei laisvės idealy neatsisakanties šalies ir tautos pasipriešinimas imperijai.

Parodos akcentas – Krokuvos Vavelio karališkiosios pilies iniciatyva kelias etapais 1937-2009 m. rekonstruotas kryžiuocią vėliavos – Žalgirio pergalės trofėjai, materialūs triumfo ženklai, kurų reikšmę ir prasmę puoselėjant istorinę atmintį taip ryškiai suvokė J. Dlugoszas, jis ragino šias vėliavas ateityje atkurti, jei jos sunykšt. Dalis Žalgirio pergalės trofėjų turėjo patekti ir į Vilniaus katedrą, tačiau nei jos, nei jų piešinių, kitaip negu Krokuvoje buvusių vėliavų, nešiliko.

Tadeušas POPIELIS, Zygmuntas ROZVADOVSKIS. „Žalgirio mūšis“.

10

Paskelbti Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatai

Gruodžio 6 d. Kultūros ministerijoje paskelbti šeši 2010 m. Lietuvos nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatai.

Kompozitorius ir dirigentas **Vaclovas AUGUSTINAS** įvertintas už chorinio meno galių plėtrą ir sakralinės muzikos šiuolaikinumą;

tapytojas **Jonas GASIŪNAS** – už tapybos galimybų atnaujinimą ir šiuolaikinio mąslaus meno idėjų skliaudą;

teatro režisierius **Povilas MATAITIS** ir teatro dailininkė **Dalia Lidija MATAITIENĖ** – už lietuvių folkloro gelmių atskleidimą Lietuvai ir pasaulyiui, už liaudies tradicijas bei šiuolaikinės scenografijos darną;

rašytojas **Icchokas MERAS** – už tragiskų XX a. žmogaus patirčių atskleidimą modernioje lietuvių prozoje;

dainininkas **Virgilijus KĘSTUTIS NOREIKĀ** – už aukščiausią vokalinį meistriškumą ir neblėstantį talentą;

rašytojas **Rolandas RASTAUSKAS** – už žaismingos ir ironiškos eseistikos būtybę pasauliye, už sakinio eleganciją.

Laureatams Nacionalinės premijos bus iškilmingai įteiktos Vasario 16-osios dienos proga.

Nuo 1989 m. Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos kasmet teikiamas už reikšmingiausius pastarųjų penkerių metų Lietuvos ir Pasaulio lietuvių bendruomenės menininkų sukurtus kūrinius.

Kasmet teikiamas ne daugiau kaip šešios Nacionalinės kultūros ir meno premijos, kurių kiekvienos dydis – 104 tūkst. litų. Viena premija teikiama už viso gyvenimo nuopelnus Lietuvos kultūrai ir menui.

2009 m. Nacionalinė kultūros ir meno premija pelnė kino režisierius Almantas Grikevičius, teatro režisierius Jonas Rimgaudas Jušašas, fotomenininkas Romualdas Rakauskas, menotyrininkė, meno istorikė Marija Matuškaite, poetė Ramutė Skučaitė ir aktorius Rolandas Kazlas.

14 d., antradienį, 17.30 val. Rašytojų klube

Dalyvaujančios rašytojai Rimantas Marčėnas, Viktoras Rudžianskas, istorikas dr. Bernaras Ivanauskas, Jono Marcinkevičiaus literatūrinės premijos laureatai, aktorė Gražina Urbonaite, Radviliškio rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Rima Tarbūnienė, Radviliškio rajono savivaldybės kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vedėjas pavaduotoja Irma Krinickaitė, konkurso, skirto J. Marcinkevičiaus kūrybai, jaunieji nugalėtojai, rašytojo J. Marcinkevičiaus artistinėje, Radviliškio švietimo ir kultūros darbuotojų, kraštiečių ir kitų Koncertuose Radviliškio muzikos mokyklos mokytojų vokalinis ansamblis „Opus 10“ (vadovė Inga Petruskienė), gros Radviliškio muzikos mokyklos mokytojai. Vakaro vedėjai – Lietuvos rašytojų sąjungos pirmmininkas Jonas Liniauskas, Radviliškio viešosios bibliotekos direktorė Aldona Januševičienė.

16 d., ketvirtadienį, 17.30 val. rašytojo Algimanto Zurbos romano „Krisius“ pristatymas. Dalyvaujančios knygos autorius, rašytoja Alma Karosaite, literatūros kritikas Alfredas Guščius, aktorė Gražina Urbonaite. Vakaro vedėjas – prof. Petras Bražėnas.

Į renginius iėjimas nemokamas. Informacija tel. 8 (5) 2629627, 8 (5) 2617727; el. p. rasytojuklubas@ava.lt.

11 d., šeštadienį, 18 val. VU Šv. Jonų bažnyčioje skambės 2010-aisiais jubiliejus švenčiančių vargonų kompozitorių – Conrado Paumanno (Vokietija, 600 m. sukaktis), Antonio de Cabezon (Ispanija, 500 m.), Hieronymuso Praetoriuso (450 m.), Johanno Kuhnau (350 m.) ir Wilhelmo Friedmanno Bacho (300 m.) kūriniai, kuriuos atliks vargonininkas Vidas Pinkevičius. Bilieto kaina – 15 Lt; moksleiviams, studentams, neįgaliesiems ir seniorams – 10 Lt. Bilietai parduodami prieš koncertą renginio vietoje. Bilietus taip pat platina *Bilietai pasaulis*. Informacija tel. 8 (617) 88017.

91-ojo kūrybinio
sezono gruodžio
mėnesio
repertuaras

9 d., ketvirtadienį, 18 val. Parketinėje salėje (Kęstučio g. 62) – šiuolaikinio šokių projektas „Tamsioji pusė“. Idėja Audronės Molytės, choreografija Editos Stundytės. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kainos – 20, 25 Lt.

10 d., penktadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Šolomo Aleichemo „Mendelio milijonai“. Vienos dalių komedija. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

11 d., šeštadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Danielio Daniso „Akmenų pelnai“. Prisiminimų drama. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

11 d., šeštadienį, 18 val. Parketinėje salėje (Kęstučio g. 62) – „Cezario grupės“ spektaklis pagal Pauliaus Sirvio poeziją „Nutole toliai“. Režisierius Cezaris Graužinis. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 40 Lt.

12 d., sekmadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Henriko Ibsemo „Šméklos“. Vienos dalių drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2,30 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

12 d., sekmadienį, 18 val. Parketinėje salėje (Kęstučio g. 62) – „Cezario grupės“ spektaklis „Viskas arba nieko“. Liūdna komedija. Režisierius Cezaris Graužinis. Spektaklio trukmė – 1,20 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

14 d., antradienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Inos Pukelytės „Meilė Parzyžiu“. Vienos dalių komedija. Spektaklio trukmė – 1 val. Režisierė I. Pukelytė. Bilieta kaina – 25 Lt.

14 d., antradienį, 18 val. teatro 90-mečiui skirtas Lietuvos teatrų festivalis. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Šiaulių dramos teatro „Kova“. Vienos dalių spektaklis pagal Franco Kafkos kūrybą. Režisierius Paulius Ignatavičius. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

14 d., antradienį, 19 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Michalo Walczako „Keline į kambario vidų“. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2,20 val. Bilieta kaina – 25, 30 Lt.

15 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Bilijanos Srblianovič „Skėriai“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

15 d., trečiadienį, 18 val. teatro 90-mečiui skirtas Lietuvos teatrų festivalis. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Juozo Miltinio dramos teatro „Margarita“. Vienos dalių drama. Režisierius Albinas Keleris. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

11 d., šeštadienį, 12 ir 15 val., 12 d., sekmadienį, 12 ir 15 val., 14 d., antradienį, 11 ir 13 val., 15 d., trečiadienį, 11, 13 ir 15 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – premjera! „Kiškis pabėgėliai“. Muzikinis spektaklis vaikams nuo 5 m. pagal Liudviko Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaišiai“. Režisierė Agnė Sunklodaitė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) veikia kasdien 10.30-19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina Tiketa.

Kauno kamerinis teatras

14 d., antradienį, 15 d., trečiadienį, 11, 13 ir 15 val. Daivos Čepauskaitės „Lakstingala“. Spektaklis mokyklinio amžiaus vaikams pagal H. K. Anderseną. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) veikia darbo dienomis 14-18 val., savaitgaliais 11-17 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt ir Bilietai pasaulis.

11 d., šeštadienį, 18 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštasis pagal Gitanos Gugievičiūtės pjese „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1,10 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

15 d., trečiadienį, 10, 12 ir 14 val. šventinius spektaklius vaikams su Kalėdų Senelio programa – Agnės Dilytės „Venecijos pasaka“. Režisierius Audrius Bačiūnas. Programos trukmė – 1,20 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) veikia III-V 15-19 val., VI 15-18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt.

9 d., ketvirtadienį, 17 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejuje (Putvininkio g. 64) bus atidaryta jubiliejinė Virginijos Babušytės-Vencūnienės paroda „Tarp dangaus ir žemės“. Ji veiks iki 2011 m. sausio 16 d.

9 d., ketvirtadienį, 13 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. Žilinsko dailės galerijoje (Nepriklausomybės a. 12) nemokama kino peržiura, skirta tarptautinei kampanijai „16 dienų be smurto prieš moteris“. Meninis filmas „Pagrobimas“. Informacija tel. 8 (610) 03733.

9 d., ketvirtadienį 15.00 val. M. ir K. Petrauskų lietuvių muzikos muziejuje (K. Petrausko g. 31) – koncertas „Žiemos melodijos“. Dalyvaus Juozo Grudžio konservatorijos deštytojų Laimos Aksmitauskienės, Džiuljetos Sklérienės, Eglės Sadauskaitės-Gerulienės, Redos Stabinskienės, Eglės Grigonienės mokiniai bei dainininkė Jurita Šalčiūtė (mecosopranas). Programoje skambės populiarioji fortepijono, smuiko ir vokalinės muzikos klasikai bei lietuvių kompozitoriai kūrinių. Koncerto vedėja – R. Stabinskienė. Iėjimas su muziejaus bilietu. Informacija tel. 73 01 63.

Nemunas ISSN 0134-3149
Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno valstybinis lėlių teatras

11 d., šeštadienį, 12 val. Valerijos ir Stasio Ratkevičių lėlių muziejuje – „Kiškis drąsulis“. Spektaklis-žaidimas, kurį padeda kurti vaikai. Nuo 3 m. Režisierius A. Žurauskas. Bilieta kaina – 7 Lt.

12 d., sekmadienį, 12 val. naujametė premjera Didžiojoje scenoje ir susitikimas su Kalėdų Seneliu – „Sniego pasaka“. Naujametė istorija, sutikusių palydint Senuosius Metus. Nuo 3 m. Autorius ir režisierius Olegas Žiugžda, dailininkė Aldona Jankauskienė. Bilietai kainos – 12, 15 Lt.

12 d., sekmadienį, 13 val. naujametis spektaklis Mažojoje scenoje ir susitikimas su Kalėdų Seneliu Lėlių muziejuje – „Žaisliuko istorija“. Kalėdinė pasaka apie vienišą meškiuką. Nuo 3 m. Autorė ir režisierė Rasa Bartninkaitė, daineles kūrė Rasa Čižauskaitė. Bilieta kaina – 12 Lt.

Teatro kasa dirbs antradieniais-pentadieniais 10-17 val., šeštadieniais-sekmadieniais 10-14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platinė Bilietai pasaulis.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

9 d., ketvirtadienį, 18 val. Johano Štrauso „Šikšnos-parnis“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Janina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 3,20 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

10 d., penktadienį, 18 val. Johano Štrauso „Vienos kraujas“. Atnaujinimo premjera. Trijų veiksmų operetė. Atnaujinimo režisierius Gediminas Maciulevičius, dirigentas Virgilijus Visockis, atnaujinimo dailininkė Marta Vosylitė, choreografas Aleksandras Jankauskas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

11 d., šeštadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Monmartru žibuklė“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Kestutis Jakštės, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Agris Danilevičas (Latvija). Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

12 d., sekmadienį, 18 val. Zitos Bružaitės „Voro vestuvės“. Dviejų veiksmų operetė. Režisierius Petras Gailiūnas, dirigentas Petras Geniušas, dailininkė Ana Lorens. Spektaklio trukmė – 3,10 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

12 d., sekmadienį, 18 val. Johano Štrauso „Vienos kraujas“. Atnaujinimo premjera. Trijų veiksmų operetė. Atnaujinimo režisierius Gediminas Maciulevičius, dirigentas Virgilijus Visockis, atnaujinimo dailininkė Vilma Dabkienė, choreomeisterė Rasa Vaitkevičiūtė. Spektaklio trukmė – 3,10 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

12 d., sekmadienį, 18 val. Džono Kanderio, Fredo Ebo, Džojaus Mastero „Cabaretas“. Spektaklis rodomas paskutinį kartą. Trijų dalių miuziklas. Pastatymo muzikinis vadovas Petras Geniušas, režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Julius Geniušas, choreografas Andrius Kurienės, scenografė Laura Luišaitė, kostiumų dailininkė Vilma Dabkienė, choreomeisterė Rasa Vaitkevičiūtė. Spektaklio trukmė – 3,10 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

15 d., trečiadienį, 18 val. Kolo Portorio „Bučiuok mane, Keit“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Vilma Dabkienė, choreografe Vesta Grabštaitė. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Vilma Dabkienė, choreografe Vesta Grabštaitė. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

Kasa (Laisvės al. 91) veikia 11-14, 14.45-18 val., poilsio diena pirmadienis, tel. 20 09 33. Bilietai taip pat galima įsigyti internetu www.muzikinisteatras.lt.

9 d., ketvirtadienį, 18 val. Mažojoje salėje – romantišnes vokalinės muzikos vakaras. Juozas Malikonis (bosas), Virginija Daugirdienė (fortepijonas). Programoje: Fr. Shuberto, G. Verdi, P. Čaikovskio, V. Bellini, L. van Beethoven, D. Šostakovičiaus, J. Strausso, M. Glinkos, S. Rachmaninovo, V. Gurilovo, A. Bražinskio ir kitų kompozitorų kūrinių. Bilieta kaina – 10 Lt.

9 d., ketvirtadienį, 15 val. iš Kauno muzikos mokyklų koncertų ciklo „Šv. Kalėdų muzika“ – J. S. Bacho „Kalėdų Oratoria“. Dalyvauja: Kauno berniukų ir jaunuolių choras „Varpelis“ (meno vadovas Ksavera Planičiūnas), sakralinės muzikos mokyklos mišrus choras „Giesmė“ (meno vadovė Salvinija Jautkaitė-Hargreaves), LMTA Kauno fakulteto studentai (doc. Sabinas Martinaitės ir lekt. Audronės Eitmanaviciūtės dainavimo klasė), Kauno miesto simfoninių orkestros (vyr. dirigentas Modestas Pitrenas). Dirigentas Ksavera Planičiūnas. Bilieta kaina – 5 Lt.

11 d., šeštadienį, 17 val. simfoninių muzikos vakaras. Lietuvos valstybinis simfoninių orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Gintaras Rinkevičius). Solistė – tarptautinio G. Enescu konkurso laureatė, nacionalinių konkursų diplomantė Saulė Rinkevičiūtė (smuikas). Dirigentas Gintaras Rinkevičius. Programoje: A. Vivaldžio koncertų ciklas „Metų laikai“, L. van Beethoveno Simfonija Nr. 5 c-moll, op. 67. Bilieta kaina – 10, 20, 30 Lt.

12 d., sekmadienį, 16, 19 val. Mantas ir Kauno Bigbendas – „Frank Sinatra show“. Bilieta kaina – 50, 60, 70, 80 Lt. Bilietus taip pat platina Bilietai.lt.

14 d., antradienį, 18 val. Prancūzų ir vokiečių kompozitorų kūrinių. Vytenis Gurstis (fleita, Didžioji Britanija), Linas Dužinskas (fortepijonas). Bilieta kaina – 10, 15 Lt.

Filharmonijos kasa veikia II-VII 14-18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina Tiketa.

Mirus mylimam Tėvui, tariame nuoširdžiausius užuojautos žodžius Danguolei Sakalauskienei. Lietuvai pagražinti draugijos Kauno skyrius

KM
KAUNO
MENININKU
NAMAI
V. Pulvinskio g. 56 www.kmnlit

9 d., ketvirtadienį, 18 val. kompozitorius Giedrius Kuprevičius, 2003 m. įsimintiniausio Kauno menininko, kūrybos vakaras. Dalyvaus Sabina Martinaitė (sopranas), Audronė Eitmanaviciūtė (fortepijonas), Mindaugas Zimkus (tenoras), Kauno stoginių kvartetas: Karolina Beinartė (I smuikas), Dalia Terminaitė (II smuikas), Eglė Karžinauskaitė (altais) ir Saulius Bartulis (violončelė). Programoje: Giedrius Kuprevičius vokaliniai kūrinių ir ciklo „Vie-nadiniės Tėvynės dainos“ premjera. Renginį ves G. Kuprevičius. Artėjantių švenčių proga – iėjimas nemokamas.

11 d., šeštadienį, 12 d., sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karų muziejaus sode lyje – varpų muzikos koncertas „Škotiška muzika“. Karijonus skambins Julius Vilnonis.

14 d., antradienį, 18 val. vokalinės lyrikos šedevrų vakaras, skirtas Roberto Šumanui 200-osioms metinėms. Atlikėjai: Mindaugas Zimkus (tenoras), Eglė Čiūčinskaitė (sopranas), Paulė Gudinaitė ir Giedrė Špečkauskaitė (fortepijonas). Vakarą ves kompozitorė Dalia Kairaitė (lyric). Programoje: vokaliniai ciklai „Moters meilė ir gyvenimas“ ir „Poeto meilė“. Bilieta kaina – 8 Lt, studentams ir seniorams – 5 Lt.

Bilietus galima įsigyti Kauno menininkų namų Muzų svetainėje (I a., I-IV 10-13 val., 14-17 val., V 10-13 val., 14-16 val.), tel. 22 31 44. Bilietus taip pat platina Tiketa.

Mieli „Nemuno“ bičiuliai,

Šurmulingų rūpesčių sūkuryje tirpte tirpsta paskutinės metų dienos. Tačiau viliamės, kad rasite laiko pasirūpinti mūsų savaitraščio prenumerata 2011-iesiems. Kaip ir šais, taip ir ateinančiaisiais, gyvensime taupiai, didžiausią dividendą tikėdamiesi iš kūrybinės bičiulystės.

Prenumerata priimama:
visuose Lietuvos pašto skyriuose iki gruodžio 22 d.;
redakcijoje: Gedimino 45, Kaunas, tel. (8 37) 322244,
322266, 322235, el. p. nemunas.edakcija@gmail.com
internetu: www.post.lt arba www.prenumerata.lt.

**Prenumeratos kaina metams 99 Lt, vienam mėnesiui – 9 Lt
(rugpjūčio mėnesį atostogaujame).**

**„Nemuno“ prenumerata 2011-iesiems – puiki Kalėdų dovana
Jūsų draugams ir artimiesiems!**

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Maži vaikai“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, gruodžio 14 d., Kitokio kino klube bus rodoma melodrama „Maži vaikai“.

Po visame pasaulyje fenomenalios sėkmės sulaukusio „Titaniko“ abiejų pagrindinių vaidmenų atlikėjai Leonardo DiCaprio ir Kate Winslet išgyveno jaunas galvas apskusį svaugulį ir ilgokai megavosi superžvaigždių statusu. Kino traukinys nesustodamas važiavo į priekį, ir ant laurų apsnūdusios garsenybės vos neliko už pagrindinio proceso ribų. Karštligiskai išoko į paskutinį vagoną Leonardo ir Kate paskubomis émési pasiūlytų vaidmenų, tačiau keli ne itin sėkmingi pasirodymai abiems vos ne-nubraukė tolesnių perspektyvų. Kine, kaip ir sporte, deja, galioja ta pati negailestinga taisyklė – vakarykščiais rekordais ilgai garsus nebūsi. Todėl kaskart turi ne tik apie save priminti, bet ir padaryti ką nors reikšminga. Priešingu atveju vieną gražų ryta ne-išgirsti prodiuserių telefono skambučio ir pamatyti, kad dar vakar tave dievinusi publi-

ka susižavėjimo žvilgsnius nukreipė į naujas dievaičius.

Laimė, tiek L. DiCaprio, tiek K. Winslet grido į pirmaujančiu gretas, o jų karjerą jau laidojantiems skeptikams irodė, kad per dešimtmetį, praslinkusį po „Titaniko“, jie subreido ir kaip žmonės, ir kaip aktoriai. Naujasis Leo amplia ivertinome žiūrėdami „Infiltruotus“ ir „Pradžią“. Kate taip pat dažnai filmuoja ir net gavo „Oskarą“ už vaidmenį filme „Skaitytoja“.

Melodramoje „Maži vaikai“ K. Winslet vaidina priemiescio autsaiderę Sarą Pirs, nejaučiančią laimės iš pirmo žvilgsnio viskuo aprūpiuose namuose. Namų šeimininkės dalia šiai anglų literatūros magistrei tikrai ne-atrodo visų svajonių įsikūnijimas, o ir kai mynės patinkantis jos vyras Ričardas retai būna kartu su savo žmona ir dukrele. Nenuostabu, kad moteris ilgisi nuoširdaus bendravimo ir svajoja apie kokią nors giminingą sielap. Kai vieną popietę Sara susipažista su Bredu Adamsonu (aktorius Patrickas Wilsonas), jos širdis suvirpa...

Savaitgalis prie televizoriaus

Jausmai, kaip ir geri filmai, nesensta

Gediminas JANKAUSKAS

LTV2 dėka dar galime pamatyti tai, ką komerciniai TV kanalai jau seniai atsisakė rodyti. Tiek čia kas sa-vaitę dar pasimégaudame kino klasikos kūriniais, kurių žiūréti netrukdo jokia reklama. O tai jau dvigubas malonumas. Ši savaitgalį taip pat bus pakankamai gero klasikinio kino.

Kriminalinis trileris „Žmogžu-dystė“ (penktadienis, 19.05 val., LTV2) primena režisieriaus Stanley Kubricko ankstyvąjį šedevrą (1956 m.), seniai tapusį „juodojo“ kriminalinio kino perluku. Buvęs kalinys Džonis Klėjus (aktorius Sterlingas Haydenas) planuoja apiplėsti hipodromą ir susižerti dviejų milijonų dolerių laimikį. I pagalbą jis pasikviečia dar keturis žmones: kasiininką Džordžą, korumpuotą poli-cininką Rendį, buvusį alkoholiką Marviną ir barmeną Maiką. Nusikal-teliai sukuria tobulą planą, tačiau vienas netikėtas mažmožis sujaukia visus jų ketinimus.

Lietuvių kino klasikos gerbėjai pamaloninami „Jausmai“ (šeštadienis, 18.00 val., LTV), skirtais režisieriaus Algirdo Dausos 70-mečiui. Ši filmą 1968 m. pagal Vytauto Ža-

lakevičiaus scenarijų jis kūrė kartu su kolega Almantu Grikevičiumi. Filmas pasakoja lietuvių kinui tra-dicinę pokario istoriją. Tiek ši kartą nepamatysime aštrios „klasių ko-vos“ vaizdų, nes autorius labiau domina karo audrų sujaukti paprastų žmonių likimai. Po žmonos mirties žvejys Kasparas (aktorius Regimantas Adomaitis) su dviem naujagimais išplaukia į kitą marių krantą pas brolių Andrių (aktorius Juozas Budraitis). Šis vizitas atgaivins Kasparo jausmus brolio žmonai Agnei ir sujauks brolių gyvenimuis.

Leonardas Gutausko romano motyvais sukurti „Vilkų dantų karo-liai“ (sekmadienis, 21.00 val., TV1) taip pat vaizduoja Lietuvos pokari. Šis filmas neišvengiamai bus lygina-mas su lietuviškos kino klasikos kūriniais ir projektuo-jamas į režisieriaus Algimonto Puipos ankstesnius darbus. Kitai ir negali būti. Tačiau ma-ciusiesiems „Amžinają sviesą“ ir „Bi-lietę iki Tadž Mahalo“ neturėtų kilti keblumų dėl „Vilkų dantų karolių“ stiliaus. Logiškai savotišką pokario trilogiją baigiantčiame filme režisierius labiau pasikliauna ne faktais, o emociniu jų vertinimu. Kuo labiau nuo mūsų tolsta preitis, tuo padri-

kesni, fragmentiškesni ir subjektivesni darosi prisiminimai, išgryniinantys tik tai, kas svarbiausia. Juk prisiminimų logika visai kitokia.

Prancūzų istorinė biografinė ko-medija „Moljeras“ (šeštadienis, 21.00 val., LTV) pasakoja apie Jeana-Baptiste’ą Poqueliną, viesinių žinomą Moljero vardu. Apie šio menininko gyvenimą Prancūzijoje su-kurtos trys dešimtys vaidybinių filmų. Vieni režisieriai Moljera vaizdavo kaip išpaikus XVI a. bohemos atstovą, kiti Jame regėjo Liudviko XIV, Karaliaus Saules, antipodą ir maištinišką. Itin daug pikantiškų naujienu apie Moljera sužinojome žiūrėdami režisieriaus Gerardo Corbiu filmą „Karalius šoka“ (2000 m.).

Štai dabar atėjo laikas akademinė rimtų sujungti su menine fantazi-a. Naujojo filmo autorai atspirties tašku pasirinko 1644-uosius. Dvidešimt dvejų metų Jeanas-Baptiste’as kol kas tėra pradedantis aktorius, kuriam baisias nesiseka. Vos prieš metus jo įkurta teatro trupė „Illustrate“ patyrė skausmingą bankrotą. Kreditoriai apskūstas Moljeras patenka į kalėjimą. O išėjës į laisvę kažkur pradingsta. Iki šiol niekas tiksliai nežino, ką tada Moljeras vei-

ke septynis mėnesius. Vadinas, ga-lima apie tai pafantazuoti.

Šeštadienio vakarais per LTV2 pasibaigusią italių kino klasiko Pie-ro Paolo Pasolini paskutinių fil-mų programą keičia amerikiečio WO-ody Alleno darbų retrospekyva, ku-rią pradeda „Interjerai“ (23.00 val.).

Tai labai „bergmaniškas“ W. Alle-no filmas, kuriame JAV režisierius išsavo legendinio kolegos Ingmaro Bergmano pasiskolinio pasakojimo manierą ir tematiką. Tris seseris, jų turtingą tévą ir jo žmoną bei seserų motiną sieja painūs tarpusavio san-tykiai. Kai tévas paliko su tuo-kiomis dėl jaunos merginos, ramybės sei-moje neliko.

Britų režisieriaus Johno Schlesingerio romantinė komedijoje „Ge-riaujas draugas“ (šeštadienis, 22.30 val., TV3) pamatysis labai keistą porelę - skandalais estradoje ir gyvenime pagarsėjusių dainininkę Madonną ir savo homoseksualumo seniai neslepantį anglų aktorių Rupertą Everettą. Madonna vaidina jogos instruktore Ebę Reinold's, kuriai fatališkai nesiseka susirasti nuolatinį gyvenimo draugą. Matyt, visus kandidatus tuo pat atbaidy-davo balzakiškas amžius, nepriklau-somas charakteris ir troškimas bet ko-kia kaina pagimdyti vaikelį. O kai tik pasitaiko visais atžvilgiais tinka-ma partija (aukštasis, gražus, intelli-

gentiškas, subtilus, vienišas archi-tektas), paaiškėja, kad Robertas Vai-tekėris yra gėjus.

Lietuvoje filmuota amerikiečių karinė drama „Pasipriešinimas“ (sekmadienis, 21.30 val. TV3) pasa-koja apie Baltarusijos miškuose Antrojo pasaulinio karo metu su naciais kovoju si Bielskio būri, kurio daugumą sudarė žydai. Šios komandos vadu buvo lemta tapti Tuvijai Bielskui (aktorius Danielis Craigas), ku-ris tarsi Senojo Testamento prana-šas Mozė ilgai ir kantriai veda pa-laimintosios tautos atstovus į jų pa-zadėtają žemę.

Filmo autoriai sąmoningai siekia asociacijų su bibliinėmis istorijomis. Nors „Pasipriešinimas“ sukurtas pagal tikrus įvykius, jie filme jungia-mi į įprastas karinio kino schemas. Netrūksta ir neišvengiamų holividinio kino štampų.

Amerikoje filma „Homeras ir Edi“ (sekmadienis, 22.45 val., LTV) sukūrė rusų režisierius Andrejus Končialovskis pasakoja jaudin-ančios draugystės istoriją. Čia padé-vėtu automobiliu per Ameriką ke-liauja atsitsikinai susitikę du likimo nuskriausti vieniasi - agresyvia juodaodė Eddie (aktorė Whoopi Gold-berg) ir protiškai atsilikęs keistuolis Homeras (aktorius Jamesas Belushis). Ji pabėgo į psichiatrijos ligo-ninės. Jis nori nuvykti į Oregoną ir aplankytį mirštantį tévą. Pakeliui abiem tenka nugalėti daug kliūcių ir rimtai už save pakovoti.

San Sebastian (Ispanija) kino festivalyje filmas laimėjo pagrindinį prizą – „Auksinę kriauklę“, tačiau Amerikoje buvo beveik nepastebėtas. Matyt, todėl, kad yra liūdnas, o finalas nežadina amerikiečių kinui privalomu optimizmo.